

جمهوری اسلامی ایران
مجلس شورای اسلامی

دوره دهم - سال دوم

تاریخ چاپ ۱۳۹۶/۷/۱۵

۶۴۳

شماره چاپ

۳۲۴

شماره ثبت

یک شوری

طرح اصلاح موادی از قانون آیین نامه داخلی

مجلس شورای اسلامی

کمیسیون های ارجاعی

اصلی: تدوین آیین نامه داخلی مجلس

فرعی: ---

معاونت قوانین

باسمه تعالی

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

احتراماً طرح ذیل که به امضای ۱۷ نفر از نمایندگان رسیده است، جهت طی مراحل قانونی تقدیم می‌گردد.

مقدمه (دلایل توجیهی):

با توجه به اینکه در روند مدیریت اجرائی کشور نیاز به اصلاح بخشی از مواد آیین‌نامه داخلی مجلس از جمله قرعه‌کشی ثبت‌نام کنندگان برای مخالف و موافق در داخل صحن علنی و همچنین تعیین ضوابط و شرایط اولیه معرفی کابینه توسط ریاست محترم جمهوری اسلامی به مجلس شورای اسلامی و نحوه رسیدگی و اعتبارنامه نمایندگان مجلس شورای اسلامی و مواد دیگر آیین‌نامه می‌باشد، لذا طرح ذیل تقدیم می‌گردد:

کاتب - خادمی - علیرضا رحیمی - سیداحسان قاضی‌زاده - قاسم احمدی -
هاشمی پور - کرد - محمدحسین قربانی - خدابخشی - رجبی - شاعری -
حسن پور - وکیلی - سبجانی فر - محمدجواد جمالی - میرزایی نیکو -

تاج گردون

عنوان طرح:

اصلاح موادی از قانون آیین نامه داخلی

مجلس شورای اسلامی

ماده ۱- در ماده (۴) قانون آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی کلمه «سال» حذف و عبارت «شش ماه» جایگزین می شود.

ماده ۲- ماده (۱۱) قانون به شرح زیر اصلاح و مواد (۱۲) و (۱۳) آن حذف می شود:

ماده ۱۱- وظایف هیأت رئیسه سنی عبارت است از:

۱- اداره جلسه افتتاحیه

۲- انجام مراسم تحلیف

۳- قرعه کشی برای اقتراع شعب

۴- برگزاری انتخابات هیأت رئیسه

۵- تمشیت امور اداری مجلس تا زمان انتخاب هیأت رئیسه

ماده ۳- ماده (۱۴) قانون به شرح زیر اصلاح و سه تبصره به آن الحاق می شود.

ماده ۱۴- هیأت رئیسه سنی در اولین جلسه پس از افتتاح مجلس اقدام به برگزاری انتخابات هیأت رئیسه می نماید. اعضای هیأت رئیسه برای مدت یک سال انتخاب می شود. مبنای تجدید انتخابات پس از یک سال در سالروز انتخابات هیأت رئیسه می باشد و در صورتی که با تعطیلات مصادف گردد در جلسه قبل از آن انجام می شود. مسؤولیت هیأت رئیسه جدید از سالروز انتخابات قبل آغاز می شود.

تبصره ۱- نمایندگان داوطلب عضویت در هیأت رئیسه می‌توانند، حداکثر تا پایان وقت اداری روز افتتاحیه مجلس برای ثبت‌نام به هیأت رئیسه سنی مراجعه کنند. هیأت رئیسه سنی موظف است شرح حال و سوابق داوطلبان را به همراه تصاویر آنان تهیه کند و در دومین جلسه علنی و قبل از برگزاری انتخابات هیأت رئیسه در اختیار نمایندگان قرار دهد.

تبصره ۲- چنانچه اعتبارنامه نماینده‌ای که برای هیأت رئیسه انتخاب شده است به تصویب مجلس نرسد، برای جایگزین وی مجدد رأی‌گیری به عمل می‌آید.

تبصره ۳- پس از تشکیل هیأت رئیسه، گزارش شعب پانزده‌گانه قرائت و تصویب اعتبارنامه‌ها انجام می‌شود.

ماده ۴- در ماده (۱۶) قانون عبارت «صاحب رأی است» حذف می‌شود.

ماده ۵- جزء (۴) ماده (۲۳) قانون به شرح زیر اصلاح می‌شود:

۴- تعیین نمایندگانی که در جلسه برای نطق وقت می‌خواهند به قید قرعه

ماده ۶- ماده (۳۰) قانون به شرح زیر اصلاح و دو تبصره به عنوان

تبصره‌های (۱) و (۲) به آن الحاق می‌شود:

ماده ۳۰- اعتبارنامه‌ها به موجب جدول حوزه‌های انتخاباتی مجلس

شورای اسلامی که براساس حروف الفبا از طرف معاونت قوانین مجلس با

نظارت هیأت رئیسه تنظیم شده است، به همراه پرونده‌های واصله به ترتیب به

شعب پانزده‌گانه جهت رسیدگی ارجاع می‌شود. هیأت رئیسه موظف است

فهرست اعتبارنامه‌های ارجاعی به شعب را تکثیر و در اختیار نمایندگان قرار

دهد. چنانچه حداقل ده نفر از نمایندگان به هر یک از اعتبارنامه‌ها معترض

باشند، حداکثر ظرف مدت سه روز از تاریخ انتشار فهرست مذکور، موظفند

اعتراض کتبی خود را امضاء و به انضمام مدارک و اسناد مربوط به شعبه

ذی‌ربط تقدیم کند.

تبصره ۱- معترضان موظفند گواهی عدم رسیدگی به موضوع اعتراض توسط شورای نگهبان یا حادث شدن آن بعد از انتخابات را ضمیمه درخواست خود کنند، در غیر این صورت به تشخیص شعبه اعتراض بلااثر و رسیدگی متوقف می‌شود.

تبصره ۲- گزارش هر شعبه توسط سخنگو در مجلس قرائت می‌شود و در صورت عدم امکان، به ترتیب رئیس و یا یکی از نواب رئیس یا دبیران وظیفه او را انجام می‌دهد.

ماده ۷- ماده (۳۱) قانون و تبصره آن به شرح زیر اصلاح می‌شود:

ماده ۳۱- شعبه موظف است حداکثر ظرف مدت سه روز کاری گزارش تأیید آن دسته از اعتبارنامه‌های واصله را که معترض ندارند، به صورت یکجا به هیأت رئیسه مجلس ارسال کند تا در جلسه علنی گزارش آن قرائت و رئیس جلسه تصویب آن را اعلام کند.

اعتبارنامه‌هایی که مورد اعتراض قرار گرفته است، حداکثر ظرف مدت پنج روز کاری توسط شعبه رسیدگی می‌شود. در صورتی که نظر شعبه تأیید اعتبارنامه باشد، گزارش تأیید آن به مجلس ارائه و چنانچه نظر شعبه رد اعتبارنامه باشد گزارش آن از طریق هیأت رئیسه مجلس به کمیسیون تحقیق ارجاع می‌شود.

تبصره- شعبه موظف است حداقل بیست و چهار ساعت قبل از بررسی اعتبارنامه از معترضان جهت توضیح اعتراض و از نماینده‌ای که اعتبارنامه‌اش مورد اعتراض قرار گرفته جهت دفاع دعوت به عمل آورد. عدم حضور هر یک از آنان مانع رسیدگی نیست. معترضان در صورت عدم حضور غیرموجه در شعبه، در جلسه علنی حق اعتراض نخواهند داشت.

ماده ۸- در ماده (۳۲) قانون عبارت‌های «دوازده روز» و «ده روز» به «پنج

روز کاری» اصلاح می‌شود.

ماده ۹- ماده(۳۳) قانون حذف می شود.

ماده ۱۰- ماده(۳۴) قانون به شرح زیر اصلاح و دو تبصره به آن الحاق می شود:
ماده ۳۴- کمیسیون تحقیق حداکثر ظرف مدت پانزده روز به دلایل و توضیحات کتبی شعب و معترضان رسیدگی می کند و پس از استماع و بررسی توضیحات معترضان و دفاعیات کتبی یا حضوری نماینده مورد اعتراض، نظر خود را برای مجلس ارسال می کند.

تبصره ۱- در صورتی که تعداد معترضان زیاد باشد، می توانند سه نفر را به صورت مکتوب معرفی کنند تا در شعبه و کمیسیون تحقیق جهت ارائه توضیحات لازم حضور یابند.

تبصره ۲- کمیسیون تحقیق موظف است حداقل بیست و چهار ساعت قبل از رسیدگی به اعتبارنامه از معترضان و نماینده ای که اعتبارنامه اش مورد اعتراض واقع شده است دعوت به عمل آورد.

ماده ۱۱- ماده(۳۵) قانون به شرح زیر اصلاح و یک تبصره به آن الحاق می شود:

ماده ۳۵- چنانچه کمیسیون تحقیق، اعتبارنامه رد شده از سوی شعبه را رسیدگی کند و نظر به تأیید اعتبارنامه داشته باشد، گزارش آن در مجلس قرائت می شود و رئیس مجلس تصویب آن را اعلام می کند و اعتراضی پذیرفته نمی شود و در صورتی که نظر کمیسیون مبنی بر رد اعتبارنامه باشد گزارش آن حداکثر به مدت پانزده دقیقه در مجلس مطرح و ادله رد اعتبارنامه ارائه می شود. نماینده ای که اعتبارنامه اش رد شده است حداکثر به مدت سی دقیقه فرصت دارد تا از خود دفاع کند ضمن اینکه می تواند بخشی از وقت خود را حداکثر به دو نفر از نمایندگان واگذار کند، سپس گزارش کمیسیون تحقیق به رأی گذاشته می شود، چنانچه رد اعتبارنامه به تصویب نرسد، رئیس جلسه تصویب آن را اعلام می کند.

تبصره- در صورتی که کمیسیون تحقیق ظرف مدت پانزده روز نظر خود را به مجلس اعلام نکند، نماینده‌ای که اعتبارنامه‌اش مورد اعتراض واقع شده است یا پانزده نفر از نمایندگان می‌توانند طرح اعتبارنامه را در صحن مجلس از هیأت‌رئیس درخواست کنند و هیأت‌رئیس موظف است در اولین فرصت گزارش شعبه را در دستور کار مجلس قرار دهد تا مطابق این ماده مورد رسیدگی قرار گیرد.

ماده ۱۲- مواد (۳۶) و (۳۷) قانون حذف می‌شود.

ماده ۱۳- ماده (۳۸) قانون به شرح زیر اصلاح می‌شود:

ماده ۳۸- أخذ رأی در مجلس برای اعتبارنامه‌هایی که در شعبه یا

کمیسیون تحقیق رد شده است، به صورت مخفی با ورقه انجام خواهد شد.

ماده ۱۴- ماده (۳۹) قانون به شرح زیر اصلاح و یک تبصره به آن الحاق

می‌شود:

ماده ۳۹- اگر اعتبارنامه مورد اعتراض، در شعبه و کمیسیون تحقیق تأیید

شود، اعتراض نسبت به آن در صحن مجلس امکان‌پذیر نیست و اعتبارنامه

مصوب محسوب می‌شود و رئیس جلسه تصویب آن را اعلام می‌کند.

تبصره- نماینده‌ای که به اعتبارنامه‌اش اعتراض شده همانند سایر

نمایندگان، از کلیه حقوق اعم از دادن رأی و نامزد شدن برای عضویت در هیأت

رئیس و سایر انتخابات‌ها برخوردار است، لیکن در زمان بررسی اعتبارنامه خود

در شعبه، کمیسیون تحقیق و مجلس حق رأی ندارد.

ماده ۱۵- در ماده (۴۳) بعد از عبارت «تشکیل می‌گردد» عبارت «و به

عنوان کمیسیون اصلی به طرحها و لوایح رسیدگی می‌کند» اضافه می‌شود.

ماده ۱۶- به ماده (۴۴) قانون یک تبصره به عنوان تبصره (۲) به شرح زیر

الحاق می‌شود و تبصره آن به عنوان تبصره (۱) ابقاء می‌شود:

تبصره ۲- مأموریت کمیسیون ویژه از تاریخ تصویب مجلس حداکثر سه ماه است و تمدید آن فقط برای یک بار به همان میزان با پیشنهاد هیأت رئیسه و تصویب مجلس امکان پذیر می باشد.

ماده ۱۷- ماده (۴۸) قانون به شرح زیر اصلاح و تبصره های آن حذف می شود:

ماده ۴۸- در اجرای اصل نودم (۹۰) قانون اساسی به منظور سامان دادن و کارآمدی مجلس و نمایندگان در رسیدگی به شکایات از طرز کار مجلس یا قوه مجریه یا قوه قضائیه، تشکیلاتی تحت عنوان «دیوان اصل نودم (۹۰) قانون اساسی» ایجاد می شود. اساسنامه و تشکیلات این دیوان حداکثر ظرف مدت دو ماه از تاریخ تصویب این قانون توسط هیأت رئیسه تهیه می شود و به تصویب کمیسیون تدوین آیین نامه داخلی می رسد. سایر قوانین و مقررات مرتبط با کمیسیون اصل نودم (۹۰) قانون اساسی و وظایف مصرح در آن قوانین به قوت خود باقی است.

ماده ۱۸- به ماده (۵۵) قانون متن زیر به عنوان بند (۴) و تبصره زیر به عنوان تبصره (۲) الحاق و تبصره آن به عنوان تبصره (۱) ابقاء می شود:

۴- معرفی دو نامزد به عنوان رئیس دیوان محاسبات و دو نامزد به عنوان دادستان دیوان محاسبات جهت انتخاب یکی از آنها توسط مجلس شورای اسلامی تبصره ۲- برخورداری از مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد و بالاتر، سمت در مقام های مندرج در ماده (۷۱) قانون مدیریت خدمات کشوری و همپرازان آنان و حداقل بیست سال سابقه کار، از شرایط احراز سمت رئیس و دادستان دیوان محاسبات است.

ماده ۱۹- در ماده (۵۷) قانون و عنوان قبل از آن، عبارت «شوراها و امور داخلی کشور» به عبارت «امور داخلی کشور و شوراها» تغییر می یابد.

ماده ۲۰- در ماده (۶۲) قانون و عنوان قبل از آن، عبارت «کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی» به عبارت «کمیسیون کشاورزی، آب، منابع طبیعی و محیط زیست» تغییر می‌یابد.

ماده ۲۱- ماده (۶۶) قانون به شرح زیر اصلاح می‌شود:

ماده ۶۶- هر نماینده شش ماه یکبار می‌تواند تقاضای تغییر کمیسیون خود را به هیأت رئیسه مجلس ارائه کند. انتقال به کمیسیون دیگر با رعایت نصاب مقرر در این آیین‌نامه و با موافقت اکثریت اعضای کمیسیون‌های ذریبط امکان‌پذیر است.

ماده ۲۲- در سطر اول ماده (۱۰۴) بعد از کلمه «کمیسیون‌ها» عبارت «و سایر موضوعات طبق این آیین‌نامه» اضافه می‌شود.

ماده ۲۳- اصلاحات زیر در ماده (۱۱۲) قانون به عمل می‌آید:

۱- در بند (۳) جزء (الف) عبارت «تذکر آیین‌نامه‌ای و یا اخطار قانون اساسی» حذف می‌شود.

۲- در بند (ج) تعداد «ده نفر» به «پنج نفر» کاهش می‌یابد.

۳- تبصره بند (ه) این ماده به شرح زیر اصلاح می‌شود:

تبصره- در کلیه مواردی که در این آیین‌نامه نمایندگان می‌توانند به عنوان موافق یا مخالف صحبت کنند و به موقع در لوح یا دستگاه الکترونیک ثبت نام کرده‌اند، اسامی آنان توسط یکی از اعضای هیأت رئیسه به قید قرعه انتخاب و اعلام می‌شود. افراد تعیین شده حق واگذاری نوبت خود به نماینده دیگر را دارند.

ماده ۲۴- جز (۲) بند (ه) ماده (۱۲۱) در مورد نصاب انتخاب رئیس و دادستان دیوان محاسبات، به ردیف هفتم بند (ز) همان ماده انتقال می‌یابد و ترتیب ردیفها اصلاح می‌شود.

ماده ۲۵- در تبصره ماده (۱۲۲) قانون، عبارت «حداقل ده ثانیه» حذف و عبارت «سی ثانیه از زمان شروع رأی گیری به فوریت» جایگزین می شود.

ماده ۲۶- یک تبصره به شرح زیر به ماده (۱۲۳) قانون، الحاق می شود:

تبصره- ملاک تصویب یا رد کلیه مصوبات مجلس با رعایت نصاب مقرر در این قانون، نسبت آرای موافق به مخالف است و رأی ممتنع نباید جزء آرای موافق یا مخالف محسوب گردد. این امر در تمامی تصمیمات مجلس از جمله استیضاح، سؤال، رأی اعتماد و موارد مشابه نیز ملاک عمل می باشد.

ماده ۲۷- در ماده (۱۳۷) قانون بعد از عبارت «یکی از وزرا» عبارت «یا نماینده معرفی شده آنها» اضافه می شود.

ماده ۲۸- بند (ب) ماده (۱۵۳) و جزءهای (۱)، (۲)، (۳)، (۴)، (۵) آن به شرح زیر اصلاح و جزء (۶) ابقاء می شود:

ب) در صورت تصویب کلیات، به جزئیات طرح ها و لوایح در جلسه رسمی مجلس به ترتیب زیر رسیدگی می شود و در صورت وجود مخالف، یک مخالف و یک موافق و پس از آن نماینده دولت و سخنگوی کمیسیون هر یک حداکثر پنج دقیقه صحبت می کنند و سپس رأی گیری به عمل می آید.

۱- پس از قرائت گزارش کمیسیون اصلی در خصوص ماده واحده، مواد یا هر یک از اجزای آن توسط یکی از اعضای هیأت رئیسه، پیشنهادهای چاپ شده کمیسیونهای فرعی و نمایندگان در مورد اصلاح، بازگشت به لایحه یا طرح، حذف کل یا جزء به شرح فوق مطرح و رأی گیری می شود.

۲- در صورتی که پیشنهادهای چاپ شده برای موارد بند (۱) وجود نداشت مصوبه کمیسیون اصلی در خصوص ماده واحده، مواد یا هر یک از اجزاء به رأی گذاشته می شود.

۳- در صورت عدم تصویب موارد بندهای یک و دو پیشنهادهای جدید در جلسه رسمی مجلس پذیرفته می‌شود و یا به تشخیص رئیس جلسه به کمیسیون اصلی ارجاع می‌شود.

۴- در کلیه مواردی که مصوبه کمیسیون اصلی، پیشنهادات اصلاحی، بازگشت به لایحه یا طرح به تصویب مجلس برسد، پیشنهادهای الحاقی مرتبط و غیرمغایر با مصوبه مجلس به تشخیص رئیس جلسه، به ترتیب پیشنهاد کمیسیون‌های فرعی و نمایندگان مطرح و رأی‌گیری می‌شود.

۵- پس از طی مراحل فوق، برای کل گزارش کمیسیون اصلی با اصلاحات انجام شده رأی‌گیری می‌شود و در صورت عدم تصویب کل گزارش کمیسیون اصلی، پیشنهادهای جدید پذیرفته می‌شود و یا در صورت ضرورت به تشخیص رئیس جلسه به کمیسیون اصلی ارجاع می‌شود.

ماده ۲۹- در ماده (۱۵۴) پس از عبارت «تغییرات اساسی داده شده است» به شرح زیر اصلاح می‌شود:

....در این صورت مخالف و موافق از بین ثبت نام کنندگان در لوح یا دستگاه الکترونیک به قید قرعه تعیین می‌شود که هر یک می‌تواند به مدت پنج دقیقه صحبت کنند.....

ماده ۳۰- در ماده (۱۶۵) قانون اصلاحات زیر اعمال می‌شود:

۱- متن زیر به عنوان بند (۳) الحاق می‌شود:

۳- حداکثر چهل و هشت ساعت پس از تصویب فوریت، گزارش کمیسیون به هیأت رئیسه مجلس ارسال تا چاپ و توزیع شود.

۲- بند (۳) این ماده به شرح زیر اصلاح و به بند (۴) تغییر می‌یابد و تبصره آن عیناً ابقاء می‌گردد:

۴- حداکثر بیست و چهار ساعت پس از چاپ گزارش کمیسیون، موضوع در دستور کار مجلس قرار می‌گیرد.

۳- یک بند به عنوان بند (۵) به شرح زیر الحاق می‌شود:

۵- حداقل یک ساعت قبل از شروع مذاکرات، پیشنهادهای نمایندگان

نسبت به گزارش کمیسیون چاپ و توزیع می‌شود.

ماده ۳۱- در ماده (۱۶۸) عبارت «و به ترتیب» حذف می‌شود.

ماده ۳۲- در ماده (۱۸۴) قانون، اصلاحات زیر اعمال می‌شود:

۱- صدر ماده به این شرح اصلاح می‌شود:

ماده ۱۸۴- «دولت موظف است حداکثر تا پایان خردادماه سال پایانی قانون

برنامه توسعه، لایحه برنامه توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بعدی را به مجلس تقدیم کند. این لایحه به صورت یک‌شوری و به شرح زیر رسیدگی می‌شود.»

۲- متن زیر به انتهای بند «ج» اضافه می‌شود:

ج- ... و گزارش مسکوت ماندن پذیرفته نیست. چنانچه کمیسیون تلفیق

به رد لایحه رأی بدهد، باید گزارش خود را به مجلس ارائه کند و در صورتی که گزارش کمیسیون درباره رد لایحه به تصویب مجلس برسد، دولت موظف است حداکثر ظرف مدت یک‌ماه لایحه جدید برنامه را به مجلس ارائه کند و چنانچه مجلس نظر کمیسیون را در رد لایحه تأیید نکند، به کمیسیون تلفیق اعاده می‌شود تا ظرف مدت پانزده روز گزارش جدید را به مجلس تقدیم کند.

۳- در بند (د) بعد از عبارت «پس از آن» به شرح زیر اصلاح می‌شود:

د- ... دولت و کمیسیون هر کدام چهل و پنج دقیقه برای دفاع زمان

خواهند داشت...

ماده ۳۳- تبصره (۳) ماده (۱۸۶) قانون، به شرح زیر اصلاح می‌شود:

تبصره ۳- کمیسیون تلفیق موظف است گزارش تصویب لایحه بودجه

سالانه را به مجلس تقدیم کند و گزارش مسکوت ماندن پذیرفته نیست. چنانچه

آن کمیسیون به رد لایحه رأی بدهد، باید گزارش خود را به مجلس ارائه کند. در

صورتی که گزارش کمیسیون درباره رد لایحه به تصویب مجلس برسد، دولت

موظف است حداکثر ظرف مدت دو هفته لایحه جدید را به مجلس ارائه کند و چنانچه مجلس نظر کمیسیون را در رد لایحه تأیید نکند، به کمیسیون تلفیق اعاده می‌شود تا ظرف مدت پانزده روز گزارش جدید را به مجلس تقدیم کند.

ماده ۳۴- یک مبحث به عنوان مبحث هشتم به فصل اول از باب دوم قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی با عنوان طرحهای تنقیحی شامل مواد (۱۹۲) مکرر (۱) و (۲) به شرح زیر الحاق و شماره مبحثهای بعدی به ترتیب اصلاح می‌شود:

ماده ۱۹۲ مکرر ۱- متن پیشنهادی معاونت قوانین مجلس شورای اسلامی که به منظور تنقیح قوانین تهیه شده است، با امضای حداقل پانزده نفر از نمایندگان به عنوان طرحهای تنقیحی به رئیس جلسه تقدیم می‌شود. هیأت رئیسه پس از اعلام وصول نسبت به ارجاع آن به کمیسیون‌های مربوط اقدام می‌کند.

ماده ۱۹۲ مکرر ۲- گزارش طرحهای تنقیحی به صورت یک‌شوری و بدون تفکیک کلیات و جزئیات در صحن مجلس مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد. پس از گزارش سخنگوی کمیسیون و صحبت سه مخالف و سه موافق به ترتیب یک مخالف و یک موافق و توضیح معاون قوانین مجلس هر کدام به مدت ده دقیقه و توضیحات نهائی سخنگوی کمیسیون به مدت پنج دقیقه، گزارش کمیسیون به رأی گذاشته می‌شود.

در صورت عدم تصویب گزارش مزبور، مجدداً به کمیسیون ارجاع می‌شود تا نسبت به اعمال اصلاحات اقدام و گزارش آن را به مجلس ارائه کند، تا حسب روال این ماده رسیدگی شود.

ماده ۳۵- ماده (۱۹۶) قانون به شرح زیر اصلاح می‌شود:

ماده ۱۹۶- اخطار راجع به منافی بودن طرحها و لوایح و سایر موضوعات مورد بحث در مجلس با قانون اساسی، مقدم بر اظهارات دیگر است و مذاکرات در موضوع اصلی را متوقف می‌کند و رئیس جلسه مکلف است به محض

ثبت نام نماینده‌ای برای اخطار، مذاکرات را قطع کند و به نماینده ثبت نام کننده اجازه اخطار بدهد. اخطار باید با استناد به اصل مربوط و حداکثر ظرف سه دقیقه انجام شود. در صورتی که رئیس مجلس اخطار را وارد دانست برای مطلع شدن از نظر نمایندگان بدون بحث آن را به رأی گیری می گذارد، اگر مجلس به وارد بودن اخطار رأی داد، رئیس جلسه نسبت به پذیرش پیشنهادهای اصلاحی یا حذف مورد اشکال یا ارجاع آن به کمیسیون ذی ربط با أخذ رأی از مجلس اقدام خواهد کرد.

ماده ۳۶- ماده (۲۰۴) قانون به شرح زیر اصلاح می شود:

ماده ۲۰۴- رئیس جمهور می بایست ظرف مدت دو هفته پس از انجام مراسم تحلیف یا بعد از استعفاء یا سقوط دولت، کتباً اسامی وزرای پیشنهادی حائز شرایط که حداقل دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد در رشته مرتبط یا معادل آن، ده سال سابقه اجرایی و حداکثر شصت و پنج سال سن باشد، به همراه شرح حال و برنامه آنان، تصاویر مدرک تحصیلی، سوابق علمی و اجرایی، سمتهای قبلی و سایر امتیازات قابل استناد، به تفکیک وزرا به مجلس تسلیم کند. رئیس مجلس مکلف است در اولین فرصت در جلسه علنی وصول معرفی نامه وزرای پیشنهادی را به همراه ضمایم آن اعلام و پس از قرائت به کمیسیون یا کمیسیون های تخصصی مرتبط ارجاع دهد. کمیسیون ذی ربط موظف است ظرف مدت پنج روز نظر مشورتی خود را در مورد سوابق، مدارک و برنامه های وزیر مربوط به صورت مکتوب اعلام کند.

ماده ۳۷- ماده (۲۰۶) قانون و تبصره (۱) آن به شرح زیر اصلاح و تبصره

(۲) آن ابقاء می شود:

ماده ۲۰۶- قبل از تشکیل جلسه بررسی و أخذ رأی اعتماد برای وزرای پیشنهادی، نمایندگان موافق (با أخذ نظر از وزیر مربوط) و مخالف در برگه های جداگانه یا دستگاه الکترونیک ثبت نام می کنند. هر یک از نمایندگان می تواند

حداقل نیمی از وقت خود را در اختیار نماینده دیگر که در آن مورد ثبت نام کرده است قرار دهد. در ابتدای جلسه رأی اعتماد به وزرای پیشنهادی، رئیس جمهور به مدت یک ساعت و نیم برنامه دولت را تشریح و ضمن معرفی وزرا از ترکیب هیأت وزیران دفاع می کند. پس از اظهارات و دفاعیات رئیس جمهور، مجلس بحث و بررسی در مورد برنامه ها و صلاحیت وزرا را آغاز می کند. در مورد هر وزیر سه نفر از نمایندگان مخالف و سه نفر از نمایندگان موافق به ترتیب یک نفر مخالف و یک نفر موافق هر کدام به مدت ده دقیقه صحبت می کند. پس از آن وزیر و یا رئیس جمهور در صورت صلاح دید به مدت سی دقیقه برای دفاع از برنامه و صلاحیت وزیر مربوط فرصت دارد. بحث و بررسی برای وزرای پیشنهادی به ترتیب حروف الفبای وزارتخانه به همین شیوه انجام می گیرد و سپس رأی گیری به عمل می آید. سؤالات کتبی نمایندگان در جلسه از طریق رئیس مجلس به رئیس جمهور یا وزیر مربوط ارائه می شود.

تبصره ۱- در موارد معرفی یک یا چند وزیر (کمتر از نصف مجموع وزرا) نطق اولیه رئیس جمهور به مدت یک ساعت می باشد و پس از آن بررسی برنامه ها و صلاحیت وزرای پیشنهادی به ترتیب مذکور انجام می شود.

ماده ۳۸- بند (۲) ماده (۲۰۹) قانون و تبصره (۱) آن به شرح زیر اصلاح و بندهای (۳)، (۴) این ماده حذف می شود:

۲- کمیسیون موظف است حداکثر ظرف مدت پانزده روز پس از وصول سؤال، جلسه ای با حضور وزیر و نماینده یا نمایندگان سؤال کننده تشکیل دهد تا پس از استماع نظرات آنان و بحث و بررسی های لازم، در دو محور وارد بودن یا نبودن سؤال و قانع شدن یا نشدن سؤال کننده اعلام نظر و گزارش خود را به هیأت رئیسه ارائه کند تا ضمن اعلام وصول آن، در دستور کار اولین جلسه علنی مجلس قرار دهد. در صورتی که کمیسیون به استناد اصل هشتاد و هشتم (۸۸) قانون اساسی در جلسه رسمی و با رأی مخفی دوسوم حاضرین

سؤال را خارج از وظایف وزیر تشخیص داد، سؤال از دستور کار خارج می‌شود و صرفاً گزارش آن به اطلاع نمایندگان می‌رسد.

تبصره ۱- چنانچه نماینده یا نمایندگان سؤال‌کننده بیست و چهار ساعت قبل از زمان حضور وزیر درخواست تعویق خود را مکتوب به کمیسیون مربوط ارائه کند، کمیسیون می‌تواند بررسی سؤال را برای یک بار حداکثر به مدت یک‌ماه به تعویق بیندازد.

ماده ۳۹- در ماده (۲۱۰) قانون به جای عبارت «سپس وزیر و نماینده سؤال‌کننده به ترتیب و هر کدام حداکثر به مدت پانزده دقیقه توضیحات خود را ارائه می‌دهند و در صورت قانع نشدن نماینده، رئیس جلسه نظر مجلس را در این مورد أخذ می‌کند.» عبارت «نماینده سؤال‌کننده و وزیر به ترتیب هر کدام حداکثر به مدت پانزده دقیقه توضیحات خود را ارائه می‌کنند و در صورت قانع نشدن نماینده سؤال‌کننده، رئیس جلسه وارد بودن سؤال را به رأی می‌گذارد.» جایگزین می‌شود.

ماده ۴۰- در فراز سوم ماده (۲۱۴) قانون، عبارت «گزارش کمیسیون بدون بحث به رأی گذاشته خواهد شد» حذف و عبارت «و با صحبت یک مخالف و یک موافق هر کدام به مدت پنج دقیقه و صحبت بالاترین مقام دستگاه اجرائی ذی‌ربط به مدت پانزده دقیقه، نظر کمیسیون به رأی گذاشته می‌شود» جایگزین می‌گردد.

ماده ۴۱- یک بند به عنوان بند (۱۱) به ماده (۲۱۸) قانون الحاق می‌شود:

۱۱- هر نماینده به عنوان ناظر به طور همزمان فقط می‌تواند حداکثر در دو مجمع، هیأت یا شورا غیر استانی عضویت داشته باشد.

ماده ۴۲- در ماده (۲۲۳) بعد از عبارت «حداکثر ظرف یک هفته» به شرح

زیر اصلاح می‌شود:

...ضمن اطلاع رسانی به استیضاح کنندگان و دعوت کتبی وزیر مربوطه
موارد استیضاح را بررسی نماید....

ماده ۴۳- قانون مستثنی بودن مصوبات مربوط به آیین نامه داخلی مجلس
شورای اسلامی از موضوع ماده (۲) قانون مدنی مصوب ۱۳۷۲/۱۰/۷ نسخ و متن
زیر به عنوان یک ماده به قانون آیین نامه داخلی الحاق می شود:
ماده الحاقی- کلیه مصوبات مربوط به آیین نامه داخلی مجلس شورای
اسلامی بلافاصله پس از تصویب نهائی لازم الاجراء است و این مصوبات از
شمول ماده (۲) قانون مدنی مستثنی می باشد.

هیأت رئیسه محترم مجلس شورای اسلامی

احتراماً، در اجرای آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی و ماده (۴) قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور مصوب ۱۳۸۹/۳/۲۵ نظر معاونت قوانین در مورد طرح اصلاح موادی از قانون آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی تقدیم می گردد.

معاون قوانین

نظر اداره کل تدوین قوانین

معاون محترم قوانین

احتراماً در اجرای بندهای (۲) و (۴) ماده (۴) قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور مصوب ۱۳۸۹/۳/۲۵ نظر این اداره کل به شرح زیر تقدیم می‌گردد:

۱- سابقه تقدیم:

ماده ۱۳۴ - قبلاً تقدیم نگردیده است.

- قبلاً در جلسه علنی شماره ۴۴ مورخ ۱۳۹۵/۸/۲۴ تقدیم و در تاریخ ۱۳۹۵/۱۲/۲۴ در مجلس / کمیسیون (موضوع اصل ۸۵ قانون اساسی) رد شده و اینک:

با تغییر اساسی
 با تقاضای کتبی ۵۰ نفر از نمایندگان (مشروط به تصویب مجلس)
 پیش از انقضاء شش ماه بدون تغییر اساسی
 با انقضاء شش ماه با تقاضای کتبی کمتر از ۵۰ نفر از نمایندگان

مجدداً قابل پیشنهاد به مجلس می‌باشد.
 نمی‌باشد.

۲- در اجرای بند (۲) ماده (۴) قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور:

رعایت شده است.

در طرح تقدیمی آیین‌نگارش قانونی و ویرایش ادبی رعایت شده است. (با اعمال نظر کارشناسی)

رعایت نشده است، دلایل مغایرت به ضمیمه تقدیم می‌شود.

۳- از نظر آیین‌نامه داخلی مجلس (شکلی):

الف- ماده ۱۳۱-

اول- حداقل امضاء لازم (۱۵ نفر) دارد
 ندارد

دوم- موضوع و عنوان مشخص دارد
 ندارد

سوم- دلایل لزوم تهیه و پیشنهاد در مقدمه دارد
 ندارد

چهارم- موادی متناسب با اصل موضوع و عنوان دارد
 ندارد

ب- ماده ۱۴۲- طرح تقدیمی دارای یک موضوع است و پیشنهاد آن به عنوان ماده واحده مواجه با ایراد نمی‌باشد.
 بیش از یک موضوع مواد متعدد می‌باشد.

۴- در اجرای بند(۴) ماده(۴) قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور مصوب ۱۳۸۹/۳/۲۵:

اول: از نظر قانون اساسی؛

طرح تقدیمی با قانون اساسی بطور کلی مغایرت ندارد.

■ دارد. اصل / اصول مغایر و دلیل مغایرت به ضمیمه تقدیم می گردد.

دوم: از نظر سیاست‌های کلی نظام و سند چشم‌انداز؛

طرح تقدیمی با سیاست‌های کلی نظام و سند چشم‌انداز مغایرت ندارد.

□ دارد، دلیل مغایرت به ضمیمه تقدیم می‌شود.

سوم: از نظر قانون برنامه؛

طرح تقدیمی با قانون برنامه مغایرت ندارد.

□ دارد، دلیل مغایرت به ضمیمه تقدیم می‌شود.

چهارم: از نظر آیین‌نامه داخلی مجلس (ماهوی)؛

الف- طرح تقدیمی با قانون آیین‌نامه داخلی مجلس مغایرت ندارد.

□ دارد، دلیل مغایرت به ضمیمه تقدیم می‌شود.

ب- ماده ۱۲۴- رعایت اصل هفتاد و پنجم قانون اساسی شده است.

■ نشده است، دلیل مغایرت به ضمیمه تقدیم می‌شود.

ج- ماده ۱۸۵- موجب اصلاح یا تغییر برنامه مصوب نمی‌شود و نیاز به $\frac{2}{3}$ رأی نمایندگان ندارد.

□ می‌شود $\frac{3}{4}$ □ دارد.

تعداد یک برگ اظهار نظر به ضمیمه تقدیم می‌شود.

مدیر کل تدوین قوانین

۵- طرح تقدیمی از حیث پیشگیری از وقوع جرم با بند(۵) اصل(۱۵۶) قانون اساسی مغایرت ندارد.

□ دارد.

معاونت اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم قوه قضائیه

ضمیمه نظر اداره کل تدوین قوانین

بیان مستندات و دلایل مغایرت:

ماده (۱۷) طرح راجع به «تشکیل دیوان اصل نودم (۹۰)» به جهت بار مالی مغایر اصل هفتاد و پنجم (۷۵) قانون اساسی است و همچنین به جهت تداخل در وظایف قوه قضائیه مغایر اصل پنجاه و هفتم (۵۷) و بند (۱) اصل یکصد و پنجاه و ششم (۱۵۶) قانون اساسی می‌باشد.

سوابق قانونی

ردیف	عنوان	تاریخ تصویب	مواد
۱	آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۹/۱/۲۰	<p>۴۸،۹،۱۱،۱۲،۱۳،۱۴،۱۶،۳۰،۳۱،۳ ۲،۳۳،۳۴،۳۵،۳۶،۳۷،۳۸،۳۹،۴۰ ،۴۱،۴۲،۴۳،۴۴،۴۵</p> <p>۴۸،۵۵،۵۷،۶۲،۱۰۴،۱۰۹،۱۱۲،۱۲۱ ۱۲۲،۱۲۳،۱۵۱،۱۵۷،۱۶۵،۱۶۸،۱۸ ۳،۱۸۴،۱۹۶،۲۰۴،۲۰۵،۲۰۶،۲۰۹،۲ ۱۰،۲۱۴،۲۲۸</p>
۲	قانون اجازه مکاتبه و تحقیق مستقیم به کمیسیون اصل (۹۰) با دستگاه های دولتی جهت رسیدگی به شکایات مردم	۱۳۵۹/۱۱/۱	کل مواد
۳	قانون نحوه اجرای اصل نودم (۹۰) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	۱۳۶۵/۸/۲۵	کل مواد
۴	قانون مستثنی بودن مصوبات مربوط به آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی از موضوع ماده (۲) قانون مدنی	۱۳۷۲/۱۰/۷	کل مواد
۵	قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور	۱۳۸۹/۳/۲۵	کل مواد
<p>قانون آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی</p> <p>ماده ۴- جایگاه نمایندگان، پس از ارائه اعتبارنامه نمایندگان به مجلس به حکم قرعه تعیین می شود و در دفتر مخصوص ثبت خواهد شد. قرعه کشی هر سال تجدید می شود. نمایندگانی که در قرعه قبل در قسمت جلو مجلس بوده اند به حکم قرعه در قسمت دوم مجلس استقرار خواهند یافت. در دو ردیف اول رئیس جمهور، معاونان و مشاوران او، اعضای شورای نگهبان و هیئت وزیران و معاونان امور مجلس و دیگر افراد مجاز طبق این آیین نامه خواهند نشست و افراد مذکور به هیچ وجه مجاز به نشستن در صندلی نمایندگان و یا تردد در محل استقرار نمایندگان نمی باشند.^۱</p> <p>ماده ۸- رئیس جمهور و معاونان او، وزیران به اجتماع یا به انفراد حق شرکت در جلسات علنی مجلس را دارند و می توانند مشاوران خود را نیز همراه داشته باشند و رئیس قوه قضائیه برای شرکت در مراسم تحلیف رئیس جمهور در مجلس شرکت می کند و همچنین اعضای شورای نگهبان حق حضور در کلیه جلسات رسمی مجلس را دارند و چنانچه طرح یا لایحه ای با قید دو یا سه فوریت در دستور مجلس قرار گیرد اعضای شورای نگهبان باید در آن جلسه شرکت نمایند.</p> <p>تبصره ۱- سایر مسئولین دستگاه های اجرایی و قضائی اعم از دولتی یا غیردولتی که از طرف هیئت رئیسه برای دفاع و توضیح طرح یا لایحه دعوت شده اند می توانند در جلسات مجلس شرکت نمایند.</p>			

۱ - ماده (۴) اصلاحی ۱۳۹۱/۲/۳۰

تبصره ۲- رئیس و دادستان دیوان محاسبات، معاون امور مجلس هریک از وزیران و آن عده از کارکنان مجلس که حضور آنان در صحن مجلس ضروری باشد و معاونین امور مجلس دیگر دستگاه‌ها و نهادها با اجازه هیئت‌رئیس حق حضور در جلسات را دارند. این افراد می‌توانند در جلساتی که موضوع دستور مجلس مرتبط با وزارتخانه و سازمان آنها باشد شرکت نمایند.^۲

ماده ۹- رؤسای جمهور، نخست‌وزیران، رؤسای مجلس و مقامات عالی‌رتبه کشورهای دیگر که به دعوت مقامات جمهوری اسلامی ایران به ایران می‌آیند و بنا به صلاحدید همتای آنان و تصویب هیئت‌رئیس مجلس حضورشان در جلسه رسمی و علنی به مصلحت باشد می‌توانند در جلسه حاضر و عنداللزوم سخنرانی نمایند. این موضوع قبل از شروع جلسه باید به اطلاع نمایندگان برسد.^۳

ماده ۱۱- وظایف هیئت‌رئیس سنی، اداره جلسه افتتاحیه، انجام مراسم تحلیف، قرعه‌کشی اسامی نمایندگان برای عضویت در شعب و توزیع اعتبارنامه‌ها بین شعب و اجرای انتخابات هیئت‌رئیس موقت است.^۴

ب - هیئت‌رئیس موقت

ماده ۱۲- انتخاب هیئت‌رئیس موقت در دومین جلسه علنی مجلس انجام خواهد شد. ترکیب و طرز انتخاب آن مانند هیئت‌رئیس دائم است، به جز اینکه اکثریت نسبی در انتخاب رئیس کافی خواهد بود.

هیئت‌رئیس موقت بلافاصله پس از انتخاب، با متن سوگندنامه هیئت‌رئیس دائم مراسم تحلیف را به‌جای خواهد آورد.

ماده ۱۳- وظایف هیئت‌رئیس موقت اداره جلسات مجلس تا زمان تأیید اعتبارنامه دوسوم نمایندگان و اجرای انتخابات هیئت‌رئیس دائم و تمثیت امور اداری مجلس است.

ج - هیئت‌رئیس دائم

ماده ۱۴- پس از قرائت گزارش کلیه شعب پانزده‌گانه و تصویب اعتبارنامه حداقل دوسوم مجموع نمایندگان، هیئت‌رئیس موقت اقدام به انتخاب هیئت‌رئیس دائم می‌کند، اعضای هیئت‌رئیس دائم برای یک سال انتخاب می‌شوند. مبنای تجدید انتخابات سالیانه، سالروز انتخابات هیئت‌رئیس قبلی بوده و در صورتی که با تعطیلات مصادف گردد در جلسه قبل از آن انجام می‌گردد و مسئولیت هیئت‌رئیس جدید از سالروز انتخابات قبل تفویض خواهد گردید.^۵

ماده ۱۶- انتخاب رئیس در نوبت اول با اکثریت مطلق آراء نمایندگان صاحب رأی است و انتخاب نواب‌رئیس، دبیران و ناظران هر کدام جداگانه و با اکثریت نسبی و رأی مخفی و با ورقه خواهد بود. در صورتی که در انتخاب رئیس در نوبت اول اکثریت مطلق حاصل نشود، در نوبت دوم اکثریت نسبی کافی خواهد بود.

تبصره ۱- چنانچه آراء برای رئیس، نواب رئیس، دبیران، ناظران با یکدیگر برابر باشد، حسب مورد به قید قرعه تعیین می‌شوند.

تبصره ۲- در صورتی که فرد غائب در جلسه می‌توان رأی داد که قبل از تشکیل جلسه مربوط به انتخابات هیئت‌رئیس، کتباً نامزدی خود را به معاونت‌قوانین مجلس اعلام کرده باشد.

ماده ۲۲- وظایف و اختیارات رئیس مجلس عبارتند از:

۱- اداره جلسات مجلس به شرح مواد این آیین‌نامه

۲- اداره کلیه امور اداری، مالی، استخدامی و سازمانی مجلس

۳- امضای کلیه احکام استخدامی براساس آیین‌نامه استخدامی کارکنان مجلس و سایر قوانین و مقررات

۴- امضای کلیه نامه‌های مربوط به امور قانونگذاری و پارلمانی مجلس

۵- حضور در نهادهای قانونی که رئیس مجلس عضو آنها است.

۶- ارائه گزارش کامل از تصمیمات و اقدامات هیئت‌رئیس در رابطه با مسائل مختلف مربوط به مجلس و واحدهای تابعه آن هر سه ماه

^۲ - تبصره‌های (۱) و (۲) ماده (۸) اصلاحی ۱۳۸۷/۹/۲۶

^۳ - ماده (۹) اصلاحی ۱۳۹۱/۲/۳۰

^۴ - ماده (۱۱) اصلاحی ۱۳۹۱/۲/۳۰

^۵ - ماده (۱۴) اصلاحی ۱۳۹۱/۲/۳۰

۷- سایر موارد مذکور در قانون اساسی و دیگر مقررات^۶

ماده ۳۰- شعب به موجب جدول حوزه‌های انتخاباتی مجلس شورای اسلامی که براساس حروف الفبا از طرف معاونت قوانین مجلس با نظارت هیئت‌رئیس تنظیم و توزیع می‌شود، رسیدگی به اعتبارنامه‌ها را شروع و نسبت به مدارکی که در شورای نگهبان مورد رسیدگی قرار نگرفته و یا پس از رسیدگی شورای نگهبان به دست آمده است اتخاذ تصمیم خواهد نمود و گزارش تصویب یا رد آن را از طریق هیئت‌رئیس به مجلس تقدیم می‌دارند. هر شعبه برای تسریع در کار می‌تواند یک یا چند شعبه فرعی تعیین کند که اعضای آن با قید قرعه از بین منتخبین آن شعبه تعیین می‌شوند، ولی رسیدگی نهائی در شعبه اصلی به عمل می‌آید و گزارش آن توسط سخنگوی شعبه طبق دستور جلسه به مجلس داده خواهد شد و در صورت غیبت سخنگو و همچنین در صورتی که سخنگوی شعبه در جلسه باشد، لیکن نخواهد دربارۀ اعتبارنامه صحبت کند به ترتیب یکی از دو نایب‌رئیس یا دبیران وظیفه او را انجام خواهد داد.^۷

ماده ۳۱- هیئت‌رئیس موظف است فهرست اعتبارنامه‌های ارجاعی به شعب را تکثیر و در اختیار نمایندگان قرار دهد. چنانچه نماینده‌ای به هریک از اعتبارنامه‌ها معترض باشد، حداکثر ظرف مدت سه روز از تاریخ انتشار فهرست فوق‌الذکر اعتراض خود را کتباً به شعبه مربوطه تقدیم می‌دارد. شعبه موظف است حداقل بیست و چهار ساعت قبل از بررسی هر اعتبارنامه از معترضین جهت توضیح اعتراض خود دعوت به عمل آورد.

تبصره- در صورت عدم حضور معترض یا معترضین در شعبه، حق طرح اعتراض در جلسه علنی را نخواهند داشت مگر آنکه عدم حضور آنان به تشخیص هیئت‌رئیس با عذر موجه بوده باشد و همچنین در صورتی که شعبه در موعد مقرر از معترض یا معترضین دعوت به عمل نیاورد، آنان می‌توانند در جلسه علنی اعتراض نمایند.

ماده ۳۲- هیچ شعبه‌ای نمی‌تواند تقدیم گزارش خود را بیش از دوازده روز از تاریخ دریافت پرونده به تعویق اندازد. در صورتی که تأخیر به حکم ضرورت پیش آمده باشد، رئیس و در غیاب او نایب‌رئیس شعبه مکلف است هیئت‌رئیس مجلس را مطلع سازد. هرگاه هیئت‌رئیس علت را موجه دانست، موضوع را دوباره به همان شعبه و درغیراین صورت به شعبه بعد ارجاع می‌نماید که ظرف ده روز پس از دریافت پرونده، گزارش دهد.

ماده ۳۳- گزارش هریک از شعب دربارۀ تأیید یا رد اعتبارنامه‌ها بدون ذکر دلیل در مجلس قرائت می‌شود. در صورتی که گزارش شعبه مبنی بر رد اعتبارنامه باشد و یا اینکه معترضین بر اعتراض خود باقی باشند، اعتبارنامه به کمیسیون تحقیق ارجاع خواهد شد.

درغیراین صورت اعتبارنامه مصوب تلقی گردیده و رئیس مجلس تصویب آن را اعلام می‌نماید.

ماده ۳۴- کمیسیون تحقیق ظرف حداکثر پانزده روز به دلایل و توضیحات کتبی شعب و معترضین (که باید ظرف پنج روز از تاریخ ارجاع اعتبارنامه به کمیسیون، به آن کمیسیون فرستاده باشند) رسیدگی می‌کند و پس از استماع و بررسی توضیحات شفاهی معترضین و مدافعات کتبی یا حضوری نماینده مورد اعتراض، نظر خود را به مجلس ارسال می‌دارد. در صورت عدم حضور عمدی نماینده مورد اعتراض در کمیسیون و یا عدم ارسال مدافعات کتبی کمیسیون می‌تواند بدون استماع مدافعات وی نظر خود را به مجلس ارسال دارد.

ماده ۳۵- چنانچه اعتبارنامه نماینده‌ای از طرف شعبه یا نماینده‌ای مورد اعتراض قرار گرفته و به کمیسیون تحقیق احاله شده باشد نظر کمیسیون مذکور در مجلس قرائت می‌شود. اگر گزارش کمیسیون تحقیق مبنی بر رد اعتبارنامه باشد سخنگوی کمیسیون ادله رد اعتبارنامه را توضیح می‌دهد. در صورتی که گزارش مبنی بر تأیید صحت اعتبارنامه باشد و یا در موعد مقرر گزارش ندهد، ابتداء سخنگوی شعبه معترض، ادله رد اعتبارنامه را توضیح می‌دهد و نماینده معترض حداکثر به مدت نیم ساعت در رد اعتبارنامه صحبت می‌کند و در صورتی که معترضان متعدد باشند حداکثر تا سه نفر با توافق بقیه و در صورت عدم توافق با قید قرعه انتخاب می‌شوند و هریک حداکثر به مدت نیم ساعت در رد اعتبارنامه صحبت می‌کنند. نماینده‌ای که اعتبارنامه‌اش مورد اعتراض قرار گرفته به مدت دو برابر وقت مخالفین می‌تواند صحبت کند و می‌تواند قسمتی از وقت خود را حداکثر به دو نفر از نمایندگان واگذار نماید.

ماده ۳۶- چنانچه نماینده بدون عذر موجه (به تشخیص هیئت‌رئیس) تا ده روز پس از ابلاغ به وی برای دفاع از صحت اعتبارنامه خود در جلسه حاضر نشود، مجلس با استماع گزارش کمیسیون تحقیق و صحبت معترض وارد رأی‌گیری می‌شود. تبصره- در صورتی که نماینده یا نمایندگان معترض به دلایل موجه در جلسه حضور نداشته باشند می‌توانند با اطلاع قبلی

^۶ - بند (۲) ماده (۲۲) اصلاحی ۱۳۸۷/۹/۲۶

^۷ - ماده (۳۰) اصلاحی ۱۳۹۱/۲/۳۰

هیئت‌رئیس، دلایل اعتراض خود را کتبا به نماینده دیگری تحویل تا توسط او در مجلس قرائت گردد.

ماده ۳۷- اگر کمیسیون تحقیق ظرف پانزده روز نظر خود را به مجلس اعلام نکرد، نماینده‌ای که اعتبارنامه‌اش مورد اعتراض واقع گردیده، می‌تواند طرح اعتبارنامه خود را همراه با ارائه دلایل عدم گزارش کمیسیون تحقیق، از هیئت‌رئیس درخواست بنماید. همچنین پانزده نفر از نمایندگان هم می‌توانند چنین تقاضایی را از هیئت‌رئیس بنمایند. هیئت‌رئیس موظف است در اولین فرصت این درخواست را در مجلس مطرح نماید. پس از استماع توضیح کمیسیون، مجلس در این مورد تصمیم می‌گیرد. در صورت موجه بودن علت تأخیر، مجلس می‌تواند مهلت را تا پانزده روز دیگر تمدید نماید. در غیر این صورت، اعتبارنامه در جلسه بعد مجلس مطرح می‌گردد و نماینده معترض و در صورت نبودن معترض سخنگوی شعبه مربوطه دلایل عدم تأیید صحت اعتبارنامه از طرف شعبه را در جلسه بیان می‌کند. پس از دفاع نماینده صاحب اعتبارنامه، مجلس وارد رأی‌گیری می‌شود.^۸

ماده ۳۸- أخذ رأی نسبت به اعتبارنامه مورد اعتراض مخفی و با ورقه مخصوص خواهد بود.

ماده ۳۹- نمایندگانی که هنوز اعتبارنامه آنان به تصویب نرسیده حق دادن رأی به جز در مورد اعتبارنامه نمایندگان و همچنین حق حضور در شعبه یا کمیسیون تحقیق، هنگام رسیدگی به اعتبارنامه خود را ندارند. در صورتی که از طرف شعبه یا کمیسیون یا با تقاضای خود برای ادای توضیحات دعوت شوند، حق رأی نخواهند داشت ولی حق اظهارنظر دارند.

ماده ۴۰- به منظور آشنایی نمایندگان با سوابق تحصیلی و کاری یکدیگر معاونت قوانین موظف است قبل از تشکیل شعب برای تعیین اعضای کمیسیون‌ها، اسامی نمایندگان به همراه تحصیلات (مستند) و تجربه و سابقه عضویت در کمیسیون‌ها (در صورتی که سابقه نمایندگی داشته باشند) را تکثیر و در اختیار نمایندگان قرار دهد.

تشخیص صلاحیت اعضای هر شعبه برای عضویت در کمیسیون‌های مجلس براساس پیشنهاد نماینده و رأی اکثریت نسبی اعضای شعبه خواهد بود. هر نماینده ملزم است برای عضویت در یک کمیسیون، حداقل دو کمیسیون را به ترتیب اول و دوم پیشنهاد دهد.

ماده ۴۱- هیئت‌رئیس پس از دریافت گزارش بدوی شعب درباره نامزدهای کمیسیون‌های مجلس این گزارش را تکثیر و در میان نمایندگان توزیع می‌نماید. چهل و هشت ساعت پس از این توزیع، شعب مجدداً تشکیل جلسه می‌دهند و با توجه به گزارش منتشر شده و بررسی همه اولویت‌ها، دوباره نامزدهای خود را برای هر کمیسیون انتخاب و به هیئت‌رئیس گزارش می‌دهند.

در صورتی که تعداد افراد معرفی شده از طرف شعب برای هر کمیسیون بیش از تعداد لازم باشد مجموع افراد معرفی شده برای هر کمیسیون با دعوت یکی از نواب رئیس تشکیل جلسه می‌دهند تا در مورد افراد مورد نیاز در کمیسیون به توافق برسند. در صورتی که توافق لازم به عمل نیاید افراد مورد نیاز هر کمیسیون در جلسه‌ای با دعوت یکی از نواب رئیس با حق رأی و شرکت رؤسای شعب با رعایت اولویت‌هایی مانند تخصص، تجربه و سابقه عضویت در آن کمیسیون و با رأی مخفی تعیین خواهند شد.

تبصره ۱- نمایندگان مذکور حق شرکت در جلسه فوق جهت دفاع از پیشنهاد خود را دارند اما رأی‌گیری بدون حضور آنان صورت می‌گیرد مفاد این تبصره شامل رؤسای شعب نیز می‌باشد.

تبصره ۲- بین افرادی که رأی مساوی آورده و احتساب آنان به عنوان عضو یک کمیسیون باعث افزایش سقف آن کمیسیون می‌شود قرعه‌کشی انجام می‌گیرد.

تبصره ۳- افرادی که طبق این ماده برای کمیسیون اول مورد نظر خود انتخاب نشوند در کمیسیون دوم مورد تقاضای خود، در صورتی که از متقاضیان اولویت درجه اول تکمیل نشده باشد، قرارداد خواهد شد. اگر در این مرحله نیز تعداد افراد بیش از تعداد مورد نیاز کمیسیون باشد مجدداً با رعایت اولویت‌های فوق‌الذکر و با رأی اکثریت هیئت‌رئیس و رؤسای شعب برای کمیسیون دوم انتخاب می‌شوند و کسانی که در این مرحله نیز برای کمیسیون دوم مورد تقاضای خود انتخاب نشوند به تشخیص اکثریت اعضاء جلسه مشترک فوق‌الذکر برای یکی از کمیسیون‌های دیگر مجلس تعیین می‌گردند.

ماده ۴۲- مجلس دارای کمیسیون‌های خاص شامل کمیسیون‌های مشترک، ویژه، تلفیق، تحقیق، تدوین آیین‌نامه داخلی مجلس، اصل نودم (۹۰) قانون اساسی و کمیسیون‌های تخصصی با محدوده وظایف مشخص به شرح مواد این آیین‌نامه خواهد بود. تعداد اعضای کمیسیون تحقیق و کمیسیون تدوین آیین‌نامه داخلی مجلس هر کدام پانزده نفر و اعضای ثابت کمیسیون اصل نودم (۹۰) قانون اساسی و تعداد اعضای کمیسیون‌های تخصصی حداقل نوزده و حداکثر بیست و سه نفر می‌باشد. اعضای کمیسیون‌های تخصصی براساس تخصص (مدرک تحصیلی)، سوابق اجرایی و سابقه عضویت در کمیسیون

^۸ - ماده (۳۷) اصلاحی ۱۳۹۱/۲/۳۰

مورد درخواست، امتیازبندی و توسط اعضای جلسه مشترک هیئت رئیسه و رؤسای شعب تعیین می‌شوند و تعداد اعضای کمیسیون‌های مشترک، ویژه و تلفیق طبق مواد این آیین‌نامه تعیین می‌شوند.^۹

تبصره- تعیین مصادیق و تهیه شرح وظایف و اختیارات کمیسیون‌ها با رعایت کلیت آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی توسط هیئت‌رئیس مجلس یا هریک از کمیسیون‌ها و یا حداقل پنجاه نفر از نمایندگان پیشنهاد می‌شود و پس از تصویب در جلسه مشترک هیئت‌رئیس مجلس، اعضای کمیسیون تدوین آیین‌نامه داخلی و رؤسای کمیسیون‌های تخصصی اجراء می‌شود.

جلسه مشترک فوق‌الذکر به ریاست رئیس یک یا یکی از نواب رئیس مجلس و با حضور حداقل دوسوم اعضاء رسمیت می‌یابد و مصوبات آن با رأی حداقل دوسوم اعضای حاضر معتبر خواهد بود و مصوبات به اطلاع نمایندگان خواهد رسید.^{۱۰}

ماده ۴۳- در مورد طرح‌ها و لوایحی که به تشخیص هیئت‌رئیس به دو یا چند کمیسیون ارتباط اساسی داشته باشند، کمیسیون مشترک تشکیل می‌گردد. تعداد اعضای کمیسیون مشترک بیست و سه نفر می‌باشد. تعیین سهم هر کمیسیون به وسیله هیئت‌رئیس مجلس و انتخاب آنان توسط کمیسیون ذی‌ربط می‌باشد.

کمیسیون مشترک در انتخاب هیئت‌رئیس و ارائه گزارش و سایر مقررات مانند دیگر کمیسیون‌ها اقدام می‌نماید.^{۱۱}

ماده ۴۴- در مسائل مهم و استثنائی که برای کشور پیش می‌آید و در این خصوص تشکیل کمیسیون ویژه‌ای برای رسیدگی و تهیه گزارش ضرورت پیدا می‌کند، به پیشنهاد حداقل پانزده نفر از نمایندگان و تصویب مجلس، این کمیسیون تشکیل می‌شود. اعضای کمیسیون ویژه که پانزده نفر خواهند بود، مستقیماً در جلسه علنی توسط نمایندگان با رأی مخفی و اکثریت نسبی انتخاب خواهند شد.

هیئت‌رئیس کمیسیون ویژه همانند دیگر کمیسیون‌ها انتخاب خواهد شد.^{۱۲}

تبصره- هیئت‌رئیس مجلس می‌تواند طرح‌ها و لوایحی را که در حوزه مسائل مربوط به کمیسیون ویژه تشخیص دهد به آن کمیسیون ارجاع نماید.^{۱۳}

ماده ۴۵- به منظور تنظیم اصول و مفاد برنامه‌های توسعه و لوایح بودجه کل کشور و ایجاد هماهنگی بین کمیسیون‌های تخصصی مجلس شورای اسلامی، پس از تقدیم لایحه مربوط توسط دولت به مجلس، کمیسیون تلفیق مرکب از اعضای ذیل تشکیل می‌گردد:

۱- از کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات نه نفر

۲- از هر کمیسیون تخصصی دیگر سه نفر

اعضای مذکور در بندهای فوق توسط کمیسیون‌های مربوطه انتخاب و به هیئت‌رئیس مجلس معرفی می‌شوند.

مأموریت این کمیسیون تا تصویب نهائی قانون برنامه توسعه و یا لایحه بودجه سالانه کل کشور ادامه می‌یابد.^{۱۴}

تبصره ۱- کمیسیون تلفیق با حضور اکثریت مطلق اعضاء رسمیت می‌یابد.^{۱۵}

تبصره ۲- پیشنهادات مربوط به حوزه‌های انتخابیه اعضای کمیسیون تلفیق جهت ایجاد ردیف جدید یا افزایش اعتبارات یا تغییر عنوان طرح‌ها در کمیسیون تلفیق بودجه ممنوع است.

در صورتی که معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور در حین رسیدگی به لایحه بودجه به صورت کتبی و رسمی اشتباه یا از قلم افتادگی موارد مربوط به حوزه‌های انتخابیه را تأیید کند، موضوع با دوسوم رأی کمیسیون تلفیق قابل تصویب است.^{۱۶}

ماده ۴۸- به منظور سامان دادن و کارآمد سازی مجلس و نمایندگان، خصوصاً نسبت به طرز کار قوای مجریه و قضائیه و

۹- ماده (۴۲) اصلاحی ۱۳۸۷/۹/۲۶، ۱۳۹۱/۲/۳۰ و ۱۳۹۲/۳/۸

۱۰- تبصره ماده (۴۲) الحاقی ۱۳۸۷/۹/۲۶

۱۱- ماده (۴۳) اصلاحی ۱۳۸۰/۳/۲۷

۱۲- ماده (۴۴) اصلاحی ۱۳۸۷/۹/۲۶

۱۳- تبصره ماده (۴۴) الحاقی ۱۳۸۷/۹/۲۶

۱۴- بندهای (۱) و (۲) ماده (۴۵) اصلاحی ۱۳۹۲/۱۲/۲۴

۱۵- تبصره (۱) ماده (۴۵) الحاقی ۱۳۸۲/۱۰/۲۴

۱۶- تبصره (۲) ماده (۴۵) الحاقی ۱۳۹۲/۱۲/۲۴

مجلس مبتنی بر اصول متعدد قانون اساسی بالاخص اصل نودم (۹۰)، کمیسیونی به نام اصل نودم (۹۰) قانون اساسی تشکیل می‌گردد تا طبق قوانین مصوب مربوط به خود اداره و انجام وظیفه نماید. اعضای این کمیسیون به شرح ذیل است:

۱- از هر کمیسیون تخصصی یک نفر با معرفی کمیسیون مربوطه
۲- هشت نفر از نمایندگان که توسط رؤسای شعب و هیئت‌رئیس به عنوان اعضای ثابت انتخاب می‌شوند.
تبصره ۱- رئیس کمیسیون با پیشنهاد هیئت‌رئیس مجلس از بین اعضای ثابت کمیسیون و با رأی مجلس برای مدت یکسال انتخاب می‌گردد.^{۱۷}

تبصره ۲- اعضای ثابت کمیسیون نباید عضو کمیسیون‌های تخصصی مجلس باشند.^{۱۸}
ماده ۵۵- کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات برای انجام وظایف محوله در محدوده برنامه، بودجه، نظارت برنامه و بودجه و دیوان محاسبات و امور مالی مجلس و آمار و خدمات عمومی فنی مطابق ضوابط این آیین‌نامه تشکیل می‌شود.
تبصره- کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات علاوه بر انجام وظایف تخصصی در ماده (۴۹) و این ماده موظف است نسبت به امور زیر اقدام نماید:

۱- نظارت و مراقبت بر اجرای مقررات بودجه و امور مالی مجلس و نحوه هزینه کردن آن
۲- رسیدگی به عملکرد بودجه سالیانه مجلس و ارائه گزارش آن حداکثر تا پایان شهریور ماه سال بعد. این گزارش جهت اطلاع نمایندگان چاپ می‌گردد.

۳- بازرسی و رسیدگی دقیق و نظارت در مورد کلیه اموال و اشیاء منقول و غیرمنقول مجلس شورای اسلامی و ارائه گزارش سالیانه جهت چاپ و توزیع بین نمایندگان

ماده ۵۷- کمیسیون شوراها و امور داخلی کشور برای انجام وظایف محوله در محدوده سیاست داخلی، شوراها، امور غیرعمرانی شهرداری‌ها و ثبت احوال مطابق ضوابط این آیین‌نامه تشکیل می‌شود.^{۱۹}
ماده ۶۲- کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی برای انجام وظایف محوله در محدوده کشاورزی، منابع آب، دام و طیور، شیلات، محیط زیست و هواشناسی مطابق ضوابط این آیین‌نامه تشکیل می‌شود.

ماده ۱۰۴- دستور هفتگی مجلس باید به ترتیب وصول طرح‌ها و لوایح از کمیسیون‌ها توسط هیئت‌رئیس مجلس تهیه و پس از چاپ و توزیع بر تابلو مخصوص نصب شود. رعایت ترتیب مذکور الزامی است. طرح‌ها و لوایحی که دارای اولویت باشند ممکن است بنا به تقاضای دولت و یا پانزده نفر از نمایندگان و با موافقت هیئت‌رئیس خارج از ترتیب وصول، در دستور هفتگی مجلس قرارگیرد. گزارش‌های تحقیق و تفحص، تفریح بودجه و کمیسیون‌ها به‌جز گزارش طرح‌ها و لوایح، خارج از نوبت در دستور کار مجلس قرار می‌گیرد. این گزارش‌ها باید حداقل چهل و هشت ساعت قبل از طرح در مجلس چاپ و در اختیار نمایندگان قرارگیرد و خلاصه آن حداکثر به مدت نیم ساعت در جلسه قرائت و متن کامل گزارش در مشروح مذاکرات چاپ شود.^{۲۰}

تبصره ۱- حداقل پنجاه نفر از نمایندگان می‌توانند از رئیس جلسه مجلس تقاضا نمایند گزارش چاپ شده کمیسیون خارج از نوبت در دستور کار جلسه علنی قرار گیرد و رئیس درخواست متقاضیان را پس از صحبت یکی از متقاضیان و یک مخالف و یک موافق هرکدام به مدت پنج دقیقه، به رأی می‌گذارد. در صورت تصویب، رسیدگی به گزارش مورد تقاضا در همان جلسه یا جلسه بعد شروع می‌شود و با اعمال مجدد این تبصره نمی‌توان آن را متوقف نمود.

تبصره ۲-^{۲۱} در صورتی که پنجاه نفر از نمایندگان برای طرح یا لایحه‌ای تقاضای اولویت کنند هیئت‌رئیس موظف است آن را در دستور هفتگی مجلس قرار دهد.

تبصره ۳- هیئت‌رئیس می‌تواند تمام یا بخشی از گزارش‌های واصله از دستگاه‌ها و سازمان‌هایی که طبق قانون موظف به ارائه گزارش به مجلس شورای اسلامی هستند را جهت قرائت در دستور کار جلسه علنی قرار دهد و گزارش کامل آن را به کمیسیون‌های ذی‌ربط ارجاع نماید.

تبصره ۴- کلیه گزارش‌هایی که در جلسه علنی مطرح می‌شود باید حداقل بیست و چهار ساعت قبل از طرح، تکثیر و بین

^{۱۷} - تبصره (۱) ماده (۴۸) اصلاحی ۱۳۹۱/۲/۳۰

^{۱۸} - ماده (۴۸) و تبصره‌های آن اصلاحی ۱۳۸۷/۹/۲۶

^{۱۹} - ماده (۵۷) الحاقی ۱۳۸۷/۹/۲۶

^{۲۰} - ماده (۱۰۴) الحاقی ۱۳۸۷/۹/۲۶ و اصلاحی ۱۳۹۱/۲/۳۰

^{۲۱} - شماره تبصره (۲) ماده (۱۰۴) اصلاحی ۱۳۹۱/۲/۳۰

نمایندگان توزیع شود مگر مواردی که در این آیین‌نامه به صراحت برای آن زمان دیگری تعیین شده باشد.^{۲۱}
ماده ۱۰۹- در هر جلسه رسمی به جز جلسات بررسی لوایح برنامه توسعه، بودجه سالانه و استیضاح یا رأی اعتماد به وزیران، سه نفر از نمایندگان می‌توانند به نوبت و طبق فهرستی که از قبل به قید قرعه توسط هیئت‌رئیس تنظیم شده است، حداکثر به مدت هفت دقیقه نطق نمایند. همچنین دو نفر از نمایندگان که در آن جلسه نوبت نداشتند باشند به جهت مسائل ضروری می‌توانند یک ساعت قبل از شروع جلسه در لوح مخصوص یا دستگاه الکترونیک^{۲۲} ثبت‌نام کرده و حداکثر به مدت پنج دقیقه نطق نمایند. در صورتی که بیش از دو نفر از نمایندگان متقاضی این نطق باشند، هیئت‌رئیس به قید قرعه به دو نفر وقت خواهد داد.

هیچ یک از نمایندگان نمی‌توانند در مدت دو ماه بیش از یک بار نطق پنج دقیقه‌ای نمایند.
نمایندة حق واگذاری تمام وقت خود را به نماینده دیگر دارد.^{۲۴}

ماده ۱۱۲- ترتیب و مدت نطق بدین شرح است:

الف- مدت نطق در جلسه علنی به شرح زیر خواهد بود:

۱- برای استیضاح یک وزیر دو ساعت و برای استیضاح دولت یا بیش از یک وزیر چهار ساعت. استیضاح کنندگان می‌توانند از بین خود یک یا چند نفر را برای بحث در موضوع استیضاح معرفی نمایند، ولی در هر حال مجموع نطق‌های استیضاح کنندگان نباید از مدت فوق تجاوز نماید.

۲- در مورد کلیات هر طرح یا لایحه، ابتداء سخنگوی کمیسیون اصلی حداکثر ده دقیقه^{۲۵} گزارش می‌دهد، پس از آن حداکثر سه نفر مخالف و سه نفر موافق به ترتیب یک نفر مخالف و یک نفر موافق و سپس نماینده دولت و پس از آن سخنگوی کمیسیون هر کدام حداکثر پنج دقیقه صحبت می‌کنند.

تبصره - در بررسی کلیات طرح‌های دو یا سه فوریتی و طرح‌هایی که کمیسیون اصلی در موعد مقرر گزارش نداده است یکی از طراحان می‌تواند به جای سخنگو در ابتداء و انتهای رسیدگی در مجلس صحبت کند.^{۲۶}

۳- برای موارد ذیل هر یک پنج دقیقه:

- دفاع در برابر توهین و تحریف نطق

- مخالفت و موافقت نسبت به هر یک از مواد طرح‌ها و لوایح

- توضیح پیشنهاد اصلاحی نسبت به مواد طرح‌ها و لوایح اعم از فردی و جمعی

- توضیح نماینده دولت و سخنگوی کمیسیون در مورد پیشنهادها

- توضیح پیشنهاد فوریت و یا سلب فوریت و مخالفت با آن

- پیشنهاد مسکوت ماندن طرح و یا لایحه و مخالفت با آن

- پیشنهاد تنفس

- پیشنهاد اخذ رأی مخفی

- تذکر آیین‌نامه‌ای و یا اخطار قانون اساسی

- پیشنهاد انواع رأی در مورد استیضاح^{۲۷}

۴- برای تذکر آیین‌نامه‌ای و یا اخطار قانون اساسی حداکثر سه دقیقه

ب- در تمام موارد مذکور در بند (الف)، در صورتی که ضرورت اقتضاء کند ممکن است استثنائاً بدون مذاکره و با پیشنهاد

^{۲۲} - تبصره‌های (۱)، (۳) و (۴) ماده (۱۰۴) الحاقی ۱۳۹۱/۲/۳۰

^{۲۳} - در کلیه مواد آیین‌نامه به موجب مصوبه ۱۳۸۷/۹/۲۶ بعد از کلمه «لوح» عبارت «دستگاه الکترونیک» اضافه شد.

^{۲۴} - ماده (۱۰۹) اصلاحی ۱۳۸۷/۹/۲۶

^{۲۵} - عبارت «حداکثر ده دقیقه» اصلاحی ۱۳۹۴/۱۱/۴

^{۲۶} - به موجب قانون اصلاح موادی از قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۹۴/۱۱/۴ تبصره (۱) ماده

(۱۱۲) حذف و تبصره فوق که تحت عنوان تبصره (۲) بود به تبصره تبدیل شد

^{۲۷} - جزء (۳) ماده (۱۱۲) اصلاحی ۱۳۸۷/۹/۲۶

رئیس یا ده نفر از نمایندگان و تصویب مجلس، مدت نطق و شور اضافه شود.

ج- در کلیات لایحه بودجه سالانه کل کشور پس از نطق رئیس جمهور، سخنگوی کمیسیون گزارش خود را ارائه می‌دهد سپس حداکثر ده نفر از نمایندگان به عنوان مخالف گزارش کمیسیون و ده نفر به عنوان موافق گزارش کمیسیون به ترتیب یک نفر مخالف و یک نفر موافق هر کدام حداکثر ده دقیقه صحبت می‌کنند. پس از آن نماینده دولت به مدت بیست دقیقه و در پایان، سخنگوی کمیسیون صحبت می‌کند. مجموع زمان صحبت سخنگوی کمیسیون سی دقیقه خواهد بود.^{۲۸}

تبصره- در کلیات متمم و یک یا چند دوازدهم بودجه، اظهارات به میزان نصف مدت‌های مقرر در بند فوق است.^{۲۹}

د- مدت نطق برای مسائل مهم مربوط به سیاست خارجی از قبیل عهدنامه‌ها و مقاله‌نامه‌ها و موافقتنامه‌های بین‌المللی حداکثر سه ساعت و برای هر ناطق حداکثر پانزده دقیقه خواهد بود.

ه- پیش از اخذ رأی برای انتخاب حقوقدانان شورای نگهبان و همچنین رئیس و دادستان دیوان محاسبات، هر نامزد می‌تواند حداکثر ده دقیقه در جلسه علنی مجلس مشخصات، سوابق کاری، تحصیلات و برنامه‌های خود را به اطلاع نمایندگان برساند.^{۳۰}

تبصره- در کلیه مواردی که در این آیین‌نامه، نمایندگان می‌توانند به عنوان موافق یا مخالف صحبت کنند رعایت ترتیب ثبت‌نام و یا درخواست صحبت الزامی است. در مواردی که قبل از تشکیل جلسه علنی متقاضیان صحبت یا نطق در لوح یا دستگاه الکترونیک بیش از تعداد تعیین شده در این آیین‌نامه باشد یکی از اعضای هیئت‌رئیس موظف است به قید قرعه از بین افرادی که در موعد مقرر ثبت‌نام کرده‌اند افراد مورد نیاز را تعیین نماید. افراد تعیین‌شده، حق واگذاری نوبت خود به نماینده دیگر را خواهند داشت.^{۳۱}

ماده ۱۱۵- موضوعاتی که طبق دستور در مجلس مطرح می‌شود باید یک ساعت قبل از موقع انعقاد جلسه در ورقه مخصوصی که خارج از جلسه نصب می‌گردد یا دستگاه الکترونیک، ثبت شود تا مخالف و موافق، در صورت تمایل، با تفکیک کلیات و هریک از مواد، در آن ورقه یا دستگاه الکترونیک در ستون مخصوص، شخصاً ثبت نام نمایند. حق تقدم نطق با کسانی است که ثبت‌نام کرده باشند که در این صورت، یک مخالف و یک موافق به ترتیب نطق خواهند کرد. در صورتی که مخالف یا موافقی ثبت‌نام نکرده باشد، نمایندگان مخالف و موافق در مجلس می‌توانند کتباً نوبت بگیرند و به تناوب صحبت کنند. اگر هیچ موافقی وجود نداشته باشد، مخالفان می‌توانند به نوبت صحبت کنند و اگر مخالفی موجود نباشد غیر از نماینده دولت و یا سخنگو به عنوان موافق کسی صحبت نخواهد کرد.

تبصره- در صورتی که موضوعی در دستور کار مجلس قرار گیرد و به دلایلی مطرح نشود و همان موضوع در جلسه بعد مجلس مطرح شود برگ ثبت نام مخالف و موافق اولیه معتبر است.

ماده ۱۲۱- نصاب رأی‌گیری در مجلس، کمیسیون، کمیته و شعبه در موارد مختلف به شرح زیر می‌باشد:

الف- اکثریت چهارینجم مجموع نمایندگان:

- اصلاحات جزئی خطوط مرزی کشور (اصل هفتاد و هشتم قانون اساسی)

ب- اکثریت سه‌چهارم مجموع نمایندگان:

۱- توقف انتخابات و ادامه کار مجلس سابق در زمان جنگ و اشغال نظامی (اصل شصت و هشتم قانون اساسی)

۲- مصوبات جلسه رسمی غیرعلنی (اصل شصت و نهم قانون اساسی)

ج- اکثریت دوسوم مجموع نمایندگان:

۱- تصویب درخواست مراجعه به آراء عمومی (اصل پنجاه و نهم قانون اساسی)

۲- تصویب عدم کفایت رئیس‌جمهور (اصل هشتاد و نهم قانون اساسی)

۳- تصویب تقاضای سه فوریت طرح‌ها و لوایح

د- اکثریت دوسوم نمایندگان حاضر:

۱- تصویب آیین‌نامه داخلی مجلس و تفسیر آن

۲- تصویب تشکیل جلسه رسمی غیرعلنی مجلس با رعایت ماده (۱۰۶) این آیین‌نامه

^{۲۸} - جزء «ج» ماده (۱۱۲) اصلاحی ۱۳۸۷/۹/۲۶

^{۲۹} - تبصره جزء «ج» ماده (۱۱۲) الحاقی ۱۳۸۷/۹/۲۶

^{۳۰} - بند «ه» ماده (۱۱۲) الحاقی ۱۳۸۷/۹/۲۶

^{۳۱} - تبصره ماده (۱۱۲) الحاقی ۱۳۸۷/۹/۲۶

- ۳- تصویب تقاضای دو فوریت طرح‌ها و لوایح
 - ۴- تصویب موضوع اصل هفتاد و نهم قانون اساسی
 - ۵- اصلاح قانون برنامه توسعه در ضمن لایحه بودجه و سایر طرح‌ها و لوایح
 - ۸- اکثریت مطلق نمایندگان حاضر:
 - ۱- انتخاب رئیس مجلس (مرحله اول)
 - ۲- انتخاب رئیس و دادستان دیوان محاسبات کشور
 - ۳- رأی اعتماد به وزیران
 - ۴- رأی عدم اعتماد به وزیران
 - ۵- طرح‌ها و لوایح و تفسیر قوانین
 - ۶- تصویب انجام تحقیق و تفحص
 - ۷- تصویب تقاضای یک فوریت طرح‌ها و لوایح
 - ۸- تغییر دستور هفتگی مجلس
 - ۹- رأی به وارد بودن سؤال نمایندگان از وزیر
 - ۱۰- تصویب موضوعات اصول (هفتاد و هفتم)، (هشتادم)، (هشتاد و دوم) و (هشتاد و سوم) قانون اساسی
 - ۱۱- تصویب وضع قوانین آزمایشی و تصویب دائمی اساسنامه سازمان‌ها توسط کمیسیون‌های مجلس و دولت طبق اصل هشتاد و پنجم (۸۵) قانون اساسی
 - ۱۲- تعیین تعداد اعضای کمیته‌ها در کمیسیون‌ها
 - ۱۳- تصویب اعتبارنامه نمایندگانی که پرونده آنان به کمیسیون تحقیق ارجاع شده است.
 - ۱۴- حذف مواد، تبصره‌ها و بندها از گزارش کمیسیون‌ها در جلسه علنی
 - ۱۵- تصویب افزایش تعداد مخالف و موافق یا وقت مذاکرات طرح‌ها و لوایح مهم موضوع تبصره (۱) ماده (۱۱۲)^{۳۲}
 - ۱۶- سایر مواردی که در این آیین‌نامه و سایر قوانین برای آنها کلمات «تصویب» یا «موافقت مجلس» آورده شده و در این آیین‌نامه نصاب آن مشخص نشده است.
- و- اکثریت نسبی با حداقل رأی بیش از یک‌سوم نمایندگان حاضر:
- ۱- انتخاب اعضای هیئت‌رئیسه شعبه
 - ۲- انتخاب نمایندگان جهت عضویت در کمیسیون تلفیق، مشترک و هیئت تحقیق و تفحص
 - ۳- انتخاب اعضای کمیسیون تخصصی، تحقیق و تدوین آیین‌نامه داخلی در شعبه
 - ۴- تصویب تغییر کمیسیون نمایندگان
 - ۵- انتخاب اعضای کمیسیون ویژه در مجلس
- ز - اکثریت نسبی:
- ۱- انتخاب رئیس مجلس (مرحله دوم) و سایر اعضای هیئت‌رئیسه مجلس
 - ۲- انتخاب اعضای حقوقدان شورای نگهبان
 - ۳- انتخاب رئیس و اعضای هیئت‌رئیسه کمیسیون و کمیته
 - ۴- انتخاب نمایندگان جهت نظارت در مجامع، شوراها و سازمان‌ها
 - ۵- انتخاب اعضای کمیته‌های هر کمیسیون
 - ۶- انتخاب ده نفر از نمایندگان در اجرای اصل یکصد و هفتاد و هفتم (۱۷۷) قانون اساسی^{۳۴}
- تبصره- نصاب رأی برای نسخ، حذف، لغو و اصلاح قوانین، نصاب تصویب آن است مگر مواردی که در این آیین‌نامه به صراحت نصاب دیگری تعیین شده باشد.^{۳۵}

دوم- کیفیت آراء

^{۳۲} - اجزای (۱۴) و (۱۵) ماده (۱۲۱) الحاقی ۱۳۹۱/۲/۳۰

^{۳۳} - شماره جزء (۱۶) ماده (۱۲۱) اصلاحی ۱۳۹۱/۲/۳۰

^{۳۴} - ماده (۱۲۱) اصلاحی ۱۳۸۷/۹/۲۶

^{۳۵} - تبصره ماده (۱۲۱) الحاقی ۱۳۹۱/۲/۳۰

ماده ۱۲۲- رأی گیری در مجلس به یکی از روش های ذیل انجام می گیرد:

۱- با دستگاه الکترونیکی

۲- علنی با ورقه

۳- مخفی با ورقه

۴- قیام و قعود^{۳۶}

تبصره- قبل از شروع رأی گیری باید متن یا موضوع مورد بحث برای نمایندگان قرائت و یا اعلام و بلافاصله رأی گیری انجام شود. در صورتی که متن اعلام شود و نیاز به قرائت نباشد باید متن رأی گیری شده در پاورقی مشروح مذاکرات به طور کامل آورده شود.

رئیس جلسه موظف است با اعلام شروع رأی گیری از انجام اختطار، تذکر، نطق یا توضیح جلوگیری کند و پس از حداقل ده ثانیه نتیجه رأی گیری را اعلام نماید.^{۳۷}

ماده ۱۲۳- هیئت رئیسه مجلس موظف است مجلس را به وسایل پیشرفته الکترونیکی مجهز نماید تا شمارش عده حاضران در مجلس و اعلام رأی مخالف، موافق و ممتنع با وسایل مذکور ممکن و میسر گردد و نتیجه آراء را در معرض دید نمایندگان قرار دهد. در موارد نقص فنی دستگاهها حداکثر برای یک هفته رأی گیری با قیام و قعود یا طرق دیگر انجام خواهد شد. تمدید این مهلت با تصویب مجلس خواهد بود.

ماده ۱۵۱- در جلسات کمیسیونها نمایندگانی که عضویت در آن کمیسیون را ندارند بدون داشتن حق رأی می توانند حاضر شوند و در صورتی که از طرف کمیسیون برای ادای توضیح یا شرکت در مذاکرات دعوت شده باشند باید شرکت نمایند ولی حق رأی ندارند.

ماده ۱۵۷- هنگام بحث نسبت به هر ماده، چنانچه بنا به درخواست کتبی هر یک از نمایندگان به تشخیص رئیس جلسه ابهامی در ماده مطرح شده وجود داشته باشد، پیشنهاد رفع ابهام در جلسه پذیرفته و با صحبت یک مخالف و یک موافق هر کدام به مدت حداکثر پنج دقیقه به رأی گذاشته می شود و یا موضوع جهت رفع ابهام توسط رئیس جلسه به کمیسیون اصلی ارجاع می گردد.^{۳۸}

ماده ۱۶۵- نحوه رسیدگی به طرحها و لوایح دو فوریتی به شرح زیر می باشد:

۱- حداکثر چهار ساعت پس از تصویب فوریت، طرح یا لایحه چاپ و توزیع و به کمیسیون ذی ربط ارجاع می شود.

۲- حداکثر بیست ساعت پس از تصویب فوریت، پیشنهاد نمایندگان به کمیسیون مربوط تسلیم می شود.

۳- حداکثر هفتاد و دو ساعت پس از تصویب فوریت گزارش کمیسیون، در دستور کار مجلس قرار می گیرد.^{۳۹}

تبصره- چنانچه کمیسیون در مهلت فوق گزارش خود را ارائه ننماید طرح یا لایحه در دستور کار مجلس قرار می گیرد.^{۴۰}

۴- حداقل یک ساعت قبل از شروع مذاکرات، پیشنهادهای نمایندگان چاپ و توزیع می شود.^{۴۱}

ماده ۱۶۸- هرگاه دولت یا پانزده نفر از نمایندگان قبل از شروع رسیدگی نهائی در مجلس تقاضای ارجاع طرح یا لایحه ای را طبق اصل هشتاد و پنجم (۸۵) قانون اساسی به کمیسیون یا کمیسیونهای مجلس و یا دولت بنماید، این تقاضا در جلسه علنی اعلام و به ترتیب در دستور کار مجلس قرار می گیرد.^{۴۲}

ماده ۱۸۳- براساس اصول هشتماد (۸۰)، هشستاد و دوم (۸۲)، هشستاد و سوم (۸۳) و یکصد و سی و نهم (۱۳۹) قانون اساسی، اقدامات دولت در موارد ذیل قبلاً باید به تصویب مجلس برسد:

۱- گرفتن و دادن وام یا کمکهای بلاعوض داخلی و خارجی

۲- استخدام کارشناسان خارجی در موارد ضروری

۳۶- بند (۴) ماده (۱۲۲) الحاقی ۱۳۹۱/۲/۳۰

۳۷- تبصره ماده (۱۲۲) الحاقی ۱۳۹۱/۲/۳۰

۳۸- بندهای (۱)، (۲) و (۳) ماده (۱۶۵) اصلاحی ۱۳۹۱/۲/۳۰

۴۰- تبصره ماده (۱۶۵) الحاقی ۱۳۹۱/۲/۳۰

۴۱- ماده (۱۶۵) اصلاحی ۱۳۸۷/۹/۲۶

۴۲- ماده (۱۶۸) اصلاحی ۱۳۸۷/۹/۲۶

۳- فروش بناها و اموال دولتی و نفایس ملی به استثنای نفایس ملی منحصر به فرد که در هر صورت قابل فروش نخواهد بود.

۴- صلح دعاوی راجع به اموال عمومی و دولتی یا ارجاع آن به داوری که طرف دعوی خارجی باشد و همچنین در موارد مهم داخلی

در تمام موارد مذکور، دولت موظف است متن تفصیلی آنها را همراه با لایحه قانونی تقدیم مجلس نماید تا به صورت یک شوری مورد رسیدگی قرارگیرد، بدین ترتیب که پس از گزارش کمیسیون مربوط و صحبت دو مخالف و دو موافق در کلیات و جزئیات (هرکدام به مدت پانزده دقیقه) برای تصویب به رأی گذاشته می‌شود.

ماده ۱۸۴- رسیدگی به لوایح برنامه توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران یک شوری و به شرح زیر خواهد بود:

الف- نمایندگان مجلس از زمان چاپ و توزیع لایحه برنامه ظرف مدت پنج روز (بدون احتساب ایام تعطیل) پیشنهادهای خود در مورد کلیات و جزئیات برنامه را به کمیسیون تخصصی ذی‌ربط ارائه می‌نمایند.

ب- کمیسیون‌های تخصصی مکلفند حداکثر ده روز پس از چاپ و توزیع لایحه نسبت به بررسی مفاد برنامه شامل مواد، تبصره‌ها، جداول و ضمیمه و نیز پیشنهادها نمایندگان اقدام و گزارش خود را به کمیسیون تلفیق رسیدگی‌کننده ارائه نمایند.

ج- کمیسیون تلفیق موظف است پس از پایان مهلت مذکور در بند (ب) به گزارش‌های کمیسیون‌های تخصصی و کلیات و جزئیات برنامه و پیشنهادها نمایندگان حداکثر ظرف سه هفته رسیدگی و گزارش نهائی خود را به مجلس ارائه نماید.

د- در صحن جلسه علنی پس از ارائه گزارش کمیسیون تلفیق، ابتداء کلیات برنامه مورد بحث قرار می‌گیرد. در کلیات پنج نفر مخالف و پنج نفر موافق به ترتیب یک نفر مخالف و یک نفر موافق و حداکثر هر نفر پانزده دقیقه دیدگاه‌های خود را مطرح می‌کنند. پس از آن کمیسیون و دولت هرکدام حداکثر چهار و پنج دقیقه برای دفاع زمان خواهند داشت. سپس راجع به کلیات برنامه رأی‌گیری خواهد شد. در بررسی کلیات، کفایت مذاکرات پذیرفته نمی‌شود.

ه- پس از تصویب کلیات، رسیدگی به جزئیات برنامه آغاز و به مواد و تبصره‌ها و جداول برنامه به ترتیب رسیدگی می‌شود. در این بخش جایگزین متن ماده، یا جزئی از ماده و یا تبصره لایحه دولت، حذف کل، مصوبات جایگزینی کمیسیون‌های تخصصی و پیشنهادات چاپ شده نمایندگان برای هر ماده یا تبصره یا هریک از اجزاء در صورتی که آن جزء ماهیت مستقل داشته باشد و حذف جزء و پیشنهادات چاپ شده کمیسیون‌های تخصصی به ترتیب مورد رسیدگی قرار می‌گیرند. سپس در مورد اصل ماده یا تبصره یا اجزاء در صورتی که ماهیت مستقل داشته باشند، رأی‌گیری خواهد شد.

چنانچه اصل رأی نیاورد، موضوع برای رسیدگی مجدد به کمیسیون تلفیق برگشت داده خواهد شد تا در اسرع وقت و حداکثر طبق مهلتی که هیئت‌رئیس تعیین خواهد کرد، گزارش مجدد خود را به مجلس ارائه دهد. نمایندگان می‌توانند حداکثر تا پایان همان روز پیشنهادها خود را به کمیسیون تسلیم نمایند.

و- مادام که لایحه برنامه در صحن مجلس مورد بررسی است، مجلس نطق نخواهد داشت و هیچ طرح یا لایحه‌ای جز طرح‌ها و لوایح سه فوریتی و نیز تحقیق و تفحص، استیضاح و رأی اعتماد در دستور قرار نخواهد گرفت و مجلس در تمامی ایام به جز ایام تعطیل حداقل شش و حداکثر هشت ساعت جلسه علنی خواهد داشت. در موارد استثناء با تصویب مجلس، این زمان تا ده ساعت قابل افزایش است.^{۴۳}

ز- مهلت‌های مذکور در بندهای (ب) و (ج) حسب مورد با تصویب هیئت‌رئیس تا دو برابر قابل افزایش است.^{۴۴}

ماده ۱۸۶- دولت موظف است لایحه بودجه سالانه کل کشور را حداکثر تا پانزدهم آذرماه هر سال به مجلس تسلیم نماید. نحوه رسیدگی به لایحه بودجه، یک شوری خواهد بود و ترتیب رسیدگی به شرح ذیل می‌باشد:^{۴۵}

۱- نمایندگان مجلس از زمان چاپ و توزیع لایحه بودجه سالانه کل کشور و پیوست‌ها و سوابق آن تا مدت ده روز می‌توانند پیشنهادها خود را به کمیسیون‌های تخصصی مجلس تقدیم نمایند.

۲- کمیسیون‌های تخصصی موظفند حداکثر تا پانزده روز پس از چاپ و توزیع لایحه، گزارش خود را به کمیسیون تلفیق تقدیم نمایند.

۳- کمیسیون تلفیق موظف است حداکثر ظرف پانزده روز پس از پایان مهلت گزارش کمیسیون تخصصی، ضمن رسیدگی

^{۴۳} - بند «و» ماده (۱۸۴) اصلاحی ۱۳۹۱/۲/۳۰

^{۴۴} - ماده (۱۸۴) اصلاحی ۱۳۸۲/۱۰/۲۴

^{۴۵} - ماده (۱۸۶) اصلاحی ۱۳۹۱/۲/۳۰

به گزارش کمیسیون‌های تخصصی گزارش نهائی خود را تنظیم و به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید. مهلت رسیدگی کمیسیون تلفیق حداکثر تا پانزده روز با موافقت هیئت‌رئیس قابل تمدید می‌باشد.

۴- در جلسه علنی، پس از رسیدگی به کلیات بودجه و تصویب آن، به پیشنهادهاى مربوط به درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار بودجه عمومی دولت رسیدگی و سقف آن به تصویب خواهد رسید. پس از آن پیشنهادهاى مربوط به تبصره‌ها و ردیف‌ها رسیدگی می‌گردد.

تبصره ۱- در جلسه علنی، تنها پیشنهادهایی که توسط نمایندگان و کمیسیون‌ها در زمان مقرر دریافت و به چاپ رسیده، مشروط به عدم مغایرت با قانون برنامه، قابل طرح می‌باشد. پیشنهادهایی که منبع درآمد مشخصی نداشته باشد قابل طرح نخواهد بود و پیشنهادهایی که مازاد بر سرجمع نباشد زمانی قابل طرح است که ردیف مشخص جایگزین را معین نماید. تشخیص موارد مذکور با رئیس جلسه خواهد بود.^{۴۶}

تبصره ۲- نحوه رسیدگی به متمم، اصلاحیه‌های بودجه و سایر مواردی که در این ماده پیش‌بینی نشده طبق مقررات معمول در این آیین‌نامه خواهد بود.^{۴۷}

تبصره ۳- در صورت عدم تصویب کلیات لایحه بودجه، فقط برای یک بار موضوع به کمیسیون تلفیق ارجاع می‌شود تا حداکثر ظرف هفتاد و دو ساعت گزارش اصلاحی خود را به مجلس ارائه نماید.^{۴۸}

ماده ۱۹۶- اخطار راجع به منافی بودن طرح‌ها و لوایح و سایر موضوعات مورد بحث در مجلس با قانون اساسی مقدم بر اظهارات دیگر است و مذاکرات در موضوع اصلی را متوقف می‌کند. این اخطار باید قبل از رأی‌گیری و با استناد به اصل مربوطه حداکثر ظرف سه دقیقه به عمل آید. در صورتی که رئیس مجلس اخطار را وارد بداند بدون بحث از مجلس نظرخواهی می‌نماید چنانچه مجلس اخطار را وارد دانست رئیس نسبت به پذیرش اصلاحات پیشنهادی یا حذف مورد اشکال یا ارجاع آن به کمیسیون گزارش‌دهنده جهت بررسی مجدد اقدام خواهد کرد.^{۴۹}

ماده ۲۰۴- رئیس‌جمهور، ظرف دو هفته پس از انجام مراسم تحلیف و یا بعد از استعفاء یا سقوط دولت، کتباً اسامی هیئت‌وزیران را به همراه شرح حال هریک از وزیران و برنامه دولت تسلیم مجلس می‌نماید. رئیس مجلس مکلف است در اولین فرصت در جلسه علنی وصول معرفی‌نامه وزیران را اعلام و پس از قرائت دستور تکثیر آن را صادر نماید.

ماده ۲۰۵- یک هفته پس از معرفی دولت، برای بحث و بررسی خط‌مشی و اصول کلی برنامه دولت و أخذ رأی اعتماد برای هیئت‌وزیران جلسات مجلس به‌طور متوالی تشکیل می‌گردد. با پیشنهاد رئیس و تصویب مجلس، جلسات به صورت صبح و بعدازظهر برگزار خواهد شد. مجلس در این جلسات نطق نخواهد داشت.

ماده ۲۰۶- قبل از تشکیل اولین جلسه بررسی برنامه‌های دولت و أخذ رأی اعتماد هیئت‌وزیران، نمایندگان مخالف و موافق برنامه، خط‌مشی و اصول کلی و ترکیب هیئت‌وزیران و نیز نمایندگان مخالف و موافق هریک از وزیران به تفکیک برنامه و هر وزیر در برهه‌های جداگانه یا دستگاه الکترونیک ثبت نام می‌نمایند.

هریک از نمایندگان حق دارند تمام یا قسمتی از وقت خود را در اختیار نماینده دیگر قرار دهد. در شروع بحث در مورد هیئت‌وزیران، رئیس‌جمهور برنامه دولت را تشریح و ضمن معرفی وزیران از ترکیب هیئت‌وزیران دفاع خواهد نمود. پس از آن مجلس، بررسی برنامه دولت و ترکیب هیئت‌وزیران را با اظهارات پنج نفر از نمایندگان مخالف و پنج نفر از نمایندگان موافق با حفظ ترتیب یک نفر مخالف و یک نفر موافق و هر کدام برای مدت پانزده دقیقه انجام خواهد داد.

رئیس‌جمهور یا کسانی که او تعیین خواهد نمود به سؤالات و اظهارات مخالفان پاسخ می‌دهند. مجموع مدت نطق اولیه رئیس‌جمهور و دفاعیات اخیر دوونیم ساعت خواهد بود. در پی اظهارات و دفاعیات رئیس‌جمهور، مجلس شور در مورد برنامه‌ها و صلاحیت هریک از وزیران را به صورت جداگانه آغاز خواهد نمود. در مورد هر وزیر دو نفر از نمایندگان مخالف و دو نفر از نمایندگان موافق با حفظ ترتیب یک نفر مخالف و موافق هرکدام برای مدت پانزده دقیقه فرصت خواهند داشت. پس از آن وزیر و در صورت صلاحدید رئیس‌جمهور به مدت سی دقیقه برای دفاع از برنامه و صلاحیت وزیر مطروحه وقت خواهند داشت. بحث و بررسی برای تک‌تک وزیران به ترتیب حروف الفبای وزارتخانه به همین شیوه انجام می‌گیرد، رئیس‌جمهور می‌تواند با استفاده از وقت وزیران در پایان و به‌طور یکجا از آنان دفاع نماید. پس از آن

۴۶ - بندهای (۱)، (۲)، (۳) و تبصره (۱) ماده (۱۸۶) اصلاحی ۱۳۸۷/۹/۲۶

۴۷ - تبصره (۲) ماده (۱۸۶) اصلاحی ۱۳۸۷/۹/۲۶ و ۱۳۹۱/۲/۳۰

۴۸ - تبصره (۳) ماده (۱۸۶) الحاقی ۱۳۹۱/۲/۳۰

۴۹ - ماده (۱۹۶) اصلاحی ۱۳۸۷/۹/۲۶ و ۱۳۹۱/۲/۳۰

رای گیری به عمل می آید و شمارش و اعلام نتیجه اراء پس از رای گیری برای همه وزرا صورت خواهد گرفت. سؤالات کتبی نمایندگان در طول مدتی که برنامه دولت مطرح است از طریق رئیس مجلس به رئیس جمهور یا وزیر مربوط داده خواهد شد.^{۵۰}

تبصره ۱- در موارد معرفی یک یا چند وزیر (کمتر از نصف مجموع وزرا) پس از نطق اولیه رئیس جمهور به مدت یک - ساعت بدون بحث در کلیات برنامه ها و ترکیب هیئت وزیران تنها در مورد برنامه ها و صلاحیت وزیران پیشنهادی به ترتیب فوق الذکر اقدام خواهد شد.

تبصره ۲- چنانچه مجلس به یک یا چند وزیر رأی اعتماد نداد و یا وزارتخانه ای به هر دلیل وزیر نداشته باشد رئیس جمهور موظف است با رعایت اصل یکصد و سی و پنجم (۱۳۵) قانون اساسی حداکثر قبل از سه ماه فرد یا افراد دیگری را برای اخذ رأی به مجلس معرفی نماید.^{۵۱}

ماده ۲۰۹- نحوه رسیدگی به سؤال نماینده از وزیر به شرح ذیل خواهد بود:

۱- هر نماینده می تواند راجع به مسائل داخلی و خارجی کشور از وزیر مسئول درباره وظایف او سؤال نماید. سؤال باید کتبی و صریح بوده و در فرم مخصوص که هیئت رئیسه تهیه می نماید توسط نماینده تنظیم و به هیئت رئیسه تسلیم شود.

هیئت رئیسه موظف است سؤال را فوری به کمیسیون تخصصی ذی ربط ارسال نماید.

۲- کمیسیون موظف است حداکثر ظرف پانزده روز پس از وصول سؤال، جلسه ای با حضور وزیر و سؤال کننده تشکیل دهد و با استماع نظرات سؤال کننده و وزیر و بررسی های لازم، به موضوع رسیدگی کند.^{۵۲}

۳- چنانچه سؤال کننده، توضیحات وزیر را قانع کننده نداند، کمیسیون با تعیین قلمرو «ملی» یا «منطقه ای» سؤال، بلافاصله نسبت به ارجاع سؤال ملی به هیئت رئیسه جهت اعلام وصول در اولین جلسه علنی اقدام می نماید.

۴- در رابطه با سؤال منطقه ای، کمیسیون موظف است حداکثر ظرف مدت ده روز نسبت به ارائه راه حل و ارسال گزارش به هیئت رئیسه مجلس و رئیس جمهور (توسط رئیس مجلس) اقدام نماید.

هیئت رئیسه مساعی لازم نسبت به حل موضوع سؤال منطقه ای را به عمل می آورد.

چنانچه پس از پانزده روز از ارجاع نامه کمیسیون، نماینده سؤال کننده همچنان موضوع را حل و فصل نشده بداند، از هیئت رئیسه درخواست طرح سؤال منطقه ای در جلسه علنی را می نماید.

هیئت رئیسه موظف است در اولین جلسه علنی، سؤال منطقه ای را اعلام وصول و فوری به وزیر ابلاغ و به کمیسیون ذی ربط ارسال نماید. کمیسیون موظف است ظرف یک هفته گزارش نهائی را به هیئت رئیسه ارائه نماید.

۵- طبق اصل هشتاد و هشتم (۸۸) قانون اساسی، وزیر مورد سؤال مکلف است حداکثر ظرف مدت ده روز از تاریخ ابلاغ سؤال در مجلس حضور یافته و به سؤال پاسخ دهد مگر آنکه وزیر به صورت رسمی و با عذر موجه تقاضای تأخیر حداکثر برای مدت ده روز داشته باشد.^{۵۳}

تبصره ۱- در صورت درخواست نماینده یا نمایندگان سؤال کننده، کمیسیون می تواند بررسی سؤال را حداکثر به مدت یک ماه به تعویق بیندازد.

تبصره ۲- هیئت رئیسه مکلف است هرگاه تعداد سؤالات قابل طرح در صحن علنی ایجاب نماید یک جلسه علنی در هفته را به پاسخگویی به سؤالات اختصاص دهد.

تبصره ۳- هیئت رئیسه می تواند کلیه سؤالات یک نماینده از یک وزیر را که آماده طرح در جلسه علنی باشد در یک جلسه در دستور قرار دهد. در این صورت حداکثر زمان اختصاص داده شده نباید از یک ساعت بیشتر شود که به همان ترتیب و تناسب طرح سؤال از وزیر در جلسه علنی، به نماینده و وزیر تخصیص می یابد.^{۵۴}

ماده ۲۱۰- در جلسه علنی ابتداء گزارش کمیسیون متضمن طرح سؤال و بررسی های انجام شده توسط سخنگوی کمیسیون به مدت حداکثر پنج دقیقه مطرح می شود سپس وزیر و نماینده سؤال کننده به ترتیب و هر کدام حداکثر به مدت پانزده دقیقه توضیحات خود را ارائه می دهند و در صورت قانع نشدن نماینده، رئیس جلسه نظر مجلس را در این مورد اخذ می کند.

^{۵۰} - ماده (۲۰۶) اصلاحی ۱۳۸۷/۹/۲۶

^{۵۱} - تبصره (۲) ماده (۲۰۶) اصلاحی ۱۳۸۷/۹/۲۶

^{۵۲} - بند (۲) ماده (۲۰۹) اصلاحی ۱۳۹۱/۲/۳۰

^{۵۳} - بند (۵) ماده (۲۰۹) اصلاحی ۱۳۸۷/۹/۲۶

^{۵۴} - تبصره های (۱)، (۲) و (۳) ماده (۲۰۹) الحاقی ۱۳۹۱/۲/۳۰

در صورتی که اکثر نمایندگان حاضر، نظر به وارد بودن سؤال نماینده یا نمایندگان بدهند رئیس مجلس موظف است موضوع را به رئیس جمهور جهت رسیدگی ارجاع نماید.

تبصره ۱- عدم حضور وزیر در مجلس و کمیسیون به منزله وارد بودن سؤال می‌باشد.

تبصره ۲- سؤال کننده یا وزیر می‌توانند از وقت خود در جلسه علنی طی دونوبت استفاده نمایند.

تبصره ۳- گزارش کمیسیون حداقل بیست و چهار ساعت قبل از طرح سؤال در مجلس باید چاپ و بین نمایندگان توزیع شود.

تبصره ۴- در صورتی که سؤال توسط چند نماینده تنظیم گردد، نماینده منتخب سؤال‌کنندگان جهت توضیح سؤال در کمیسیون و صحن علنی باید در فرم مربوط به سؤال مشخص گردد در صورت عدم توافق سؤال‌کنندگان، نماینده آنها توسط یکی از اعضای هیئت‌رئیس به قید قرعه انتخاب خواهد شد.

تبصره ۵- سؤال می‌تواند شامل اجزای متعدد باشد.

تبصره ۶- با تغییر وزیر، سؤالاتی که به تشخیص کمیسیون تخصصی مربوط به عملکرد فردی وزیر است از دستور کار خارج می‌شود و گزارش آن به هیئت‌رئیس ارائه می‌گردد.^{۵۵}

ماده ۲۱۴- هرگاه نماینده‌ای، تحقیق و تفحص در هریک از امور کشور را لازم بداند تقاضای خود را به صورت کتبی به هیئت‌رئیس مجلس تسلیم نموده و هیئت‌رئیس ظرف چهار و هشت ساعت آن را به کمیسیون تخصصی ذی‌ربط جهت رسیدگی ارجاع می‌نماید. کمیسیون موظف است حداکثر ظرف دو هفته از تاریخ وصول، اطلاعاتی را که در این زمینه کسب نموده در اختیار متقاضی یا متقاضیان قرار دهد.

در صورتی که متقاضی یا متقاضیان، اطلاعات کمیسیون را کافی تشخیص ندهند، کمیسیون موظف است ظرف یک هفته از متقاضی یا متقاضیان و بالاترین مقام دستگاه اجرایی ذی‌ربط دعوت به عمل آورد و دلایل ضرورت تحقیق و تفحص و نظرات مقام فوق‌الذکر را استماع نماید و تا مدت ده روز گزارش خود را مبنی بر تصویب یا رد تقاضای تحقیق و تفحص به هیئت‌رئیس مجلس ارائه دهد.

این گزارش خارج از نوبت در دستور هفته بعد مجلس قرار می‌گیرد و پس از توضیح سخنگوی کمیسیون و صحبت نماینده متقاضی تحقیق و تفحص هرکدام حداکثر به مدت ده دقیقه، گزارش کمیسیون بدون بحث به رأی گذاشته خواهد شد.

در صورت تصویب انجام تحقیق و تفحص، موضوع به همان کمیسیون تخصصی ذی‌ربط جهت رسیدگی ارجاع می‌گردد.

کمیسیون موظف است در مدت بیست روز اعضای هیئت تحقیق و تفحص را که حداقل یازده و حداکثر پانزده نفر خواهند بود از بین نمایندگان تعیین و به رئیس مجلس جهت صدور ابلاغ معرفی نماید. چنانچه متقاضیان تحقیق و تفحص کمتر از پنج نفر باشند کلیه آنان عضو هیئت خواهند بود، در غیر این صورت حداکثر پنج نفر از اعضای هیئت از میان متقاضیان تحقیق و تفحص انتخاب خواهند شد.

اعضای هیئت از میان خود یک رئیس، دو نایب‌رئیس و یک دبیر انتخاب می‌کنند.

هیئت حداکثر در مدت یک ماه پس از پایان مهلت تحقیق و تفحص، گزارش خود را به کمیسیون تسلیم می‌نماید. کمیسیون موظف است ظرف یک ماه گزارش هیئت را در جلسه مشترک اعضای کمیسیون و هیئت مطرح و گزارش نهائی را جهت قرائت در مجلس برای مدت نیم ساعت تنظیم و پس از تصویب به هیئت‌رئیس ارسال نماید. قبل از رأی‌گیری در رابطه با گزارش نهائی، وزیر یا مقام مسئول از عملکرد خود دفاع خواهد نمود.

هیئت‌رئیس موظف است گزارش کمیسیون را در دستور هفته بعد کاری مجلس قرار دهد تا توسط سخنگوی کمیسیون قرائت گردد.

تبصره ۱- موضوع تحقیق و تفحص با تشخیص هیئت‌رئیس باید صریح و قابل رسیدگی باشد.

تبصره ۲- هیئت تحقیق و تفحص می‌تواند از کارشناسان مورد وثوق با تأیید هیئت‌رئیس مجلس استفاده نماید. هیئت‌رئیس موظف است تنخواه مورد درخواست هیئت را در اختیار رئیس هیئت قرار دهد تا براساس تصمیمات هیئت هزینه و با تأیید هیئت‌رئیس به هزینه قطعی منظور شود.

تبصره ۳- چنانچه وزیر یا بالاترین مقام دستگاه مورد تحقیق و تفحص تغییر کرده باشد و تحقیق و تفحص مربوط به عملکرد دوران مسئولیت آنان باشد باید امکان دسترسی آنها به اسناد و مدارک جهت پاسخگویی فراهم گردد.

تبصره ۴- کلیه مکاتبات هیئت با امضای رئیس هیئت و در غیاب او نایب‌رئیس معتبر خواهد بود.

تبصره ۵- کمیسیون موظف است همزمان با ارائه گزارش نهائی به هیئت‌رئیس، کلیه اسناد، مدارک و پرونده‌های تحقیق و

تفحص و یک نسخه از گزارش نهائی را به کمیسیون اصل نودم (۹۰) قانون اساسی جهت اقدام قانونی و نیز حفظ و بایگانی اسناد ارسال نماید.

تبصره ۶- ارائه و انتشار هرگونه اطلاعات مربوط به تحقیق و تفحص به هرشکل و عنوان از طرف اشخاص حقیقی و حقوقی و اعضای هیئت تحقیق و تفحص تا زمان چاپ گزارش جهت قرائت در صحن علنی ممنوع می باشد.

تبصره ۷- تحقیق و تفحص مجلس شامل شورای نگهبان، مجلس خبرگان رهبری، مجمع تشخیص مصلحت نظام و پرونده های جریانی مراجع قضائی و امور ماهیتی قضائی نمی شود و در مورد دستگاه هایی که زیر نظر مقام معظم رهبری هستند با اذن معظم له امکان تحقیق و تفحص توسط مجلس وجود دارد.^{۵۶}

تبصره ۸- مهلت انجام تحقیق و تفحص شش ماه از تاریخ صدور ابلاغ اعضای هیئت توسط رئیس مجلس می باشد. در صورت ضرورت با درخواست هیئت و تصویب هیئت رئیسه مجلس تا شش ماه دیگر قابل تمدید می باشد.^{۵۷}

ماده ۲۲۸- پس از انجام استیضاح، رئیس جلسه عدم اعتماد وزیر یا وزیران را به رأی می گذارد.^{۵۸}

قانون اجازه مکاتبه و تحقیق مستقیم به کمیسیون اصل (۹۰) با دستگاه های دولتی جهت رسیدگی به شکایات مردم مصوب ۱۳۵۹/۱۱/۱

ماده واحده- کمیسیون اصل (۹۰) می تواند با قوای سه گانه جمهوری اسلامی و تمام وزارتخانه ها و ادارات و سازمان های وابسته به آنها و بنیادها و نهادهای انقلابی و مؤسساتی که به نحوی از انحاء به یکی از قوای فوق الذکر مربوط می باشند، مستقیماً مکاتبه یا به آنها مراجعه نمایند و برای رسیدگی به شکایاتی کتبی که از طرف مسئولین مربوطه بدون جواب مانده و یا جواب قانع کننده بدانها داده نشده و رفع مشکلات توضیح بخواهد و آنها مکلفند در اسرع وقت جواب کافی بدهند.

تبصره- مسئولین و مأمورین مذکور در ماده واحده مصوبه ۱۳۵۹/۱۱/۱ مجلس شورای اسلامی مکلفند پاسخ کافی و مستند خود را حداکثر ظرف یک ماه از تاریخ وصول کتباً به کمیسیون اصل نود اعلام دارند، تخلف از این قانون جرم محسوب و متخلف به مجازات حبس از سه ماه تا یک سال و انفصال از خدمات دولتی از شش ماه تا یک سال محکوم خواهد شد و موضوع تخلف در مراجع صالحه قضائی با درخواست کمیسیون قابل رسیدگی است و مراجع مذکور موظفند به آن گونه جرائم به صورت فوق العاده و خارج از نوبت رسیدگی و بلافاصله پس از ثبوت جرم و صدور حکم اعمال مجازات نموده و مراتب را به کمیسیون مزبور اعلام دارند.^{۵۹}

قانون نحوه اجرای اصل نودم (۹۰) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۵/۸/۲۵

فصل اول- تشکیلات کمیسیون

ماده ۱- تشکیلات کمیسیون اصل نود، که بر اساس آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی تشکیل می شود دارای دو واحد می باشد:

الف- واحد رسیدگی به شکایات که اعضای آن کلاً از نمایندگان خواهد بود و طبق آیین نامه داخلی انجام وظیفه می نمایند.

ب- واحد دفتر که افراد آن از طرف هیئت رئیسه مجلس معین می شوند. حدود وظایف و اختیارات کارکنان واحد به وسیله هیئت رئیسه کمیسیون تعیین می شود و زیر نظر رئیس کمیسیون انجام وظیفه می نمایند.

تبصره- هیئت رئیسه کمیسیون اصل نود می تواند برای هر یک از واحدهای فوق به تعداد مورد نیاز بخش هایی را تشکیل دهد.

فصل دوم- صلاحیت و حدود اختیارات کمیسیون

ماده ۲- علاوه بر اختیارات مصرحه در ماده واحده مصوب ۱۳۵۹/۱۱/۱ و تبصره الحاقی آن مصوب ۱۳۶۴/۲/۵، این کمیسیون می تواند جهت کسب اطلاعات کافی از مسئولین مذکور در آن ماده دعوت یا مستقیماً با آنها مکاتبه نمایند و آنها مکلف به اجابت هستند و در صورت تخلف و ثبوت جرم عدم پاسخگویی توسط کمیسیون و اعلام آن، دادگاه صالح موظف است خارج از نوبت رسیدگی و در صورت ثبوت جرم مقدار کیفر مذکور در تبصره ماده واحده را مشخص و نتیجه را به کمیسیون اعلام نماید و در این پرونده دادگاه رسیدگی کننده به جرم عدم پاسخگویی حق رسیدگی به اصل شکایتی را که در کمیسیون مطرح است ندارد.

۵۶- ماده (۲۱۴) و تبصره های (۱) الی (۷) اصلاحی ۱۳۸۷/۹/۲۶

۵۷- تبصره (۸) ماده (۲۱۴) الحاقی ۱۳۹۱/۲/۳۰

۵۸- ماده (۲۲۸) اصلاحی ۱۳۹۱/۲/۳۰

۵۹- تبصره الحاقی ۱۳۶۴/۲/۵

تبصره ۱- هر بخش می‌تواند با موافقت رئیس کمیسیون در صورتی که مقتضی بداند از شاکي و مشتکی‌عنه برای ادای توضیحات و روشن شدن چگونگی موضوع دعوت به‌عمل آورد و عدم اجابت مشتکی‌عنه تخلف محسوب و لیکن مجازات مذکور در ماده (۲) این قانون را نخواهد داشت.

تبصره ۲- دبیرخانه موظف است نامه‌های طبقه‌بندی شده و مستقیم را بدون گشودن، ثبت و در اختیار هیئت‌رئیس کمیسیون قرار دهد.

ماده ۳- چنانچه شکایتی نیاز به تحقیق و بررسی داشته باشد کمیسیون می‌تواند بازرس یا بازرسانی را از میان نمایندگان مجلس شورای اسلامی به‌انتخاب هیئت‌رئیس کمیسیون اعزام نماید. در این صورت مسئولین ذی‌ربط موظفند همکاری لازم را از هر جهت با آنان معمول دارند.

تبصره- بازرس یا بازرسان اعزامی می‌توانند در صورت لزوم فرد یا افراد متخصصی را هر چند غیرنماینده باشد، با تصویب هیئت‌رئیس کمیسیون همراه خود برای بازرسی دعوت نمایند.

ماده ۴- بازرس یا بازرسان موظفند کلیه موازین شرعی را رعایت و گزارش مأموریت خود را به انضمام نظریات کتبی فرد یا افراد متخصص در مواردی که همراه باشند، با امضاء حداکثر ظرف مدتی که هیئت‌رئیس کمیسیون معین می‌نماید تسلیم کمیسیون نمایند.

ماده ۵- کمیسیون صرفاً به شکایاتی که از روشن و طرز کار مجلس یا قوای مجریه و قضائیه باشد رسیدگی می‌نماید. تبصره- کمیسیون پس از بررسی لازم و احراز تخلف از دادگاه صالح تقاضای رسیدگی قضائی خارج از نوبت را می‌نماید. دادگاه مکلف است پس از صدور حکم نتیجه را به کمیسیون اطلاع دهد.

ماده ۶- تغییر شغل و پست در وضعیت مسئول و یا مأمور متخلف از نظر رسیدگی تأثیری نخواهد داشت.

ماده ۷- مسئولین مذکور در ماده واحده مصوب ۱۳۵۹/۱۱/۱ در صورتی که عمداً جواب خلاف واقع به کمیسیون داده باشند، موضوع با اعلام کمیسیون در مراجع قضائی رسیدگی خواهد شد.

ماده ۸- رسانه‌های عمومی از قبیل صدا و سیما و روزنامه‌ها در صورت تمایل به اعلان گزارشاتی را که مربوط به عموم باشد و کمیسیون اصل نود از طریق تریبون مجلس اعلام می‌کند بدون هر نوع تغییر و تفسیری به اطلاع عامه برسانند. متخلف طبق قوانین مربوطه مجازات خواهد شد.

ماده ۹- کلیه مقررات مغایر با این قانون از تاریخ لازم‌الاجراء شدن ملغی خواهد شد.

قانون مستثنی بودن مصوبات مربوط به آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی از موضوع ماده (۲) قانون مدنی مصوب ۱۳۷۲/۱۰/۲ ماده واحده- کلیه مصوبات راجع به آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی بلافاصله پس از تصویب نهائی لازم‌الاجراء است. این حکم در مورد این ماده واحده نیز مجری خواهد بود.

قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور مصوب ۱۳۸۹/۳/۲۵

فصل اول- کلیات

ماده ۱- به موجب این قانون تدوین و تنقیح قوانین کشور به عهده معاونت قوانین مجلس شورای اسلامی که به اختصار معاونت نامیده می‌شود به شرح مندرج در این قانون می‌باشد.

تبصره- اعمال و وظایف این معاونت شامل حیطه اختیارات تقنینی نمایندگان مجلس شورای اسلامی نمی‌باشد.

ماده ۲- کلیه دستگاه‌های حکومتی که مقررات وضع می‌کنند از قبیل هیئت دولت، شورای عالی انقلاب فرهنگی، هیئت عمومی دیوان عالی کشور، هیئت عمومی دیوان عدالت اداری همچنین دستگاه‌هایی که مقررات آنها لزوم اجراء دارد، موظفند تمام مصوبات خود را جهت اعمال این قانون به مجلس شورای اسلامی ارسال نمایند.

تبصره- مجلس خبرگان، مجمع تشخیص مصلحت نظام، شورای عالی امنیت ملی و شورای نگهبان از شمول این ماده مستثنی می‌باشند.

فصل دوم- وظایف

ماده ۳- وظایف معاونت در امور تنقیح به شرح زیر است:

۱- تنقیح کلیه قوانین کشور و اعلام قوانین معتبر و حاکم از راه‌های زیر:

۱-۱- جمع‌آوری و تفکیک و طبقه‌بندی موضوعی قوانین کشور و تهیه و تنظیم فهرست‌های موضوعی؛ تاریخی و سایر موارد.

۱-۲- تشخیص تعارضات موجود در مقررات و اعلام آن به مرجع تصویب‌کننده جهت اقدام قانونی

۱-۳- تشخیص مقرراتی که موضوع آنها منتفی شده است و اعلام آنها به مرجع تصویب‌کننده جهت اقدام قانونی

- ۴-۱- تهیه پیشنهاد جهت نسخ قوانینی که موضوع آنها منتفی یا نسخ ضمنی شده و ارائه آن به هیئت‌رئیس مجلس جهت طی مراحل قانونی
- ۵-۱- شناسایی موارد نسخ صریح شخصی و اعمال آنها در مجموعه‌های تنقیح شده و ارسال به روزنامه رسمی جهت انتشار
- ۶-۱- اعلام قوانین و مقررات مغایر با سیاست‌های کلی نظام که توسط مقام معظم رهبری ابلاغ شده یا می‌شود به مجمع تشخیص مصلحت نظام و هیئت‌رئیس مجلس جهت اطلاع و اقدام قانونی
- ۷-۱- تهیه شناسنامه برای کلیه قوانین و مقررات کشور
- تبصره- کلیه دستگاه‌های موضوع مواد (۵) و (۱۱۷) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۷/۸ و قوه قضائیه به استثنای مراجع مذکور در تبصره ماده (۲) این قانون موظفند اقدامات زیر را درخصوص تنقیح قوانین و مقررات انجام دهند:
- الف- تا پایان تیرماه ۱۳۹۰ کلیه قوانین مرتبط با حوزه فعالیت خود را که تا پایان سال ۱۳۸۹ تصویب شده است تنقیح نمایند و توسط بالاترین مقام دستگاه خود قوانین معتبر، منسوخ صریح و ضمنی، قوانین معارض و مغایر با یکدیگر و یا موضوع منتفی شده را به تفکیک و با ذکر دلایل آن به معاونت ارائه نمایند.
- ب- تا پایان مهرماه ۱۳۹۰ قوانین مربوط به حوزه فعالیت خود را که با سیاست‌های کلی ابلاغی از سوی مقام رهبری مغایر است با ذکر دلایل به معاونت اعلام نمایند.
- ج- با همکاری معاونت حقوقی ریاست جمهوری تا پایان اسفند ۱۳۹۰ کلیه تصویب‌نامه‌ها، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها و به‌طور کلی مقررات مربوط به خود را تنقیح نمایند و با شناسایی موارد نسخ صریح، آنها را از مجموعه مقررات حذف و موارد نسخ ضمنی، زائد، متروک و موضوع منتفی شده را مشخص و برای تنقیح به مراجع تصویب‌کننده ارسال کنند.
- د- کلیه دستگاه‌های مشمول این تبصره موظف به همکاری با معاونت قوانین مجلس شورای اسلامی برای تنقیح قوانین مرتبط با حوزه فعالیت خود می‌باشند و نیز معاونت و دستگاه‌های مشمول می‌توانند برای تنقیح قوانین و مقررات از ظرفیت کارشناسی دستگاه‌های اجرائی و قضائی و همچنین اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی با تمایل آنها استفاده کنند.^{۶۰}
- ۲- پاسخ به استعلامات هیئت‌رئیس مجلس شورای اسلامی؛ نمایندگان؛ دولت و شورای عالی استان‌ها
- تبصره- مهلت پاسخ به استعلامات در مورد طرح‌ها و لوایح دوفوریتی بیست و چهار ساعت و یک فوریتی چهل و هشت ساعت و در موارد عادی یک هفته خواهد بود.
- ۳- تدوین شیوه نامه نگارش طرح‌ها و لوایح بر اساس چهارچوب‌های علمی و تعریف لغات تخصصی مورد استفاده در موضوعات مختلف جهت استفاده قانونی دستگاه‌های حکومتی به‌گونه‌ای که تغییر در مراد مقنن نباشد.
- ۴- انتشار مجموعه‌های تنقیح شده موضوعی تخصصی به صورت کتب و نسخ الکترونیکی
- ۵- ویراستاری مصوبات مجلس و کمیسیون‌ها قبل از تصویب نهائی بدون تغییر در مراد مقنن برابر آیین‌نامه داخلی مجلس
- ۶- اطلاع رسانی قوانین
- ۷- شناسه گذاری (کدگذاری) قوانین و اصلاح فصول و شماره مواد آن بدون تغییر در متن آن بعد از اقدامات تنقیحی
- ۸- ارائه مشاوره حقوقی و تقنینی به رئیس؛ اعضای هیئت‌رئیس؛ کمیسیون‌ها و نمایندگان مجلس
- ماده ۴- نمایندگان مجلس شورای اسلامی، دولت و شورای عالی استان‌ها قبل از تقدیم طرح یا لایحه به مجلس درخصوص امور زیر از معاونت استعلام می‌نمایند این استعلام مانع طی مراحل تصویب طرح‌ها و لوایح نخواهد شد:
- ۱- وجود قوانین متعارض یا مرتبط با طرح و لایحه پیشنهادی
- ۲- انطباق طرح و لایحه پیشنهادی از نظر شیوه نگارش تخصصی قوانین
- ۳- لزوم یا عدم لزوم قانونگذاری در موضوع یاد شده
- ۴- انطباق طرح و لایحه با آیین‌نامه داخلی مجلس؛ قانون برنامه؛ سند چشم‌انداز؛ سیاست‌های کلی نظام و اسناد بالا دستی
- تبصره ۱- نظر معاونت در مورد طرح‌ها و لوایح به همراه طرح یا لایحه پیشنهادی تقدیم مجلس خواهد شد تا نمایندگان در جریان آن واقع شوند.
- تبصره ۲- چنانچه در مورد موضوعات فوق استعلام نشده باشد هیئت‌رئیس نظر معاونت را استعلام می‌نماید.
- ماده ۵- معاونت موظف است حداکثر یکسال پس از اجرائی شدن هر قانون گزارشی از نحوه اجراء و موارد ابهام، اجمال، تعارض، نقص و هرگونه ایراد اجرائی آنرا به رئیس مجلس؛ دولت، شورای عالی تنقیح و کمیسیون‌های ذی‌ربط مجلس تقدیم و پیشنهاد اصلاحی لازم برای رفع نقایص یاد شده جهت اقدامات قانونی ارائه نماید.
- ماده ۶- از ابتدای سال ۱۳۹۱، چاپ و انتشار مجموعه قوانین تنها با تأیید معاونت قوانین مجلس امکان‌پذیر است.^{۶۱}

تبصره- روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران از شمول این ماده مستثنی می‌باشد.

ماده ۷- به منظور اطلاع رسانی عمومی درباره آخرین قوانین و مقررات مصوب، پایگاه اطلاع رسانی در مجلس شورای اسلامی تشکیل می‌شود این معاونت موظف است در اسرع وقت اقدام به انتشار قوانین از طریق پایگاه اطلاع رسانی مجلس نماید.

فصل سوم - مسائل متفرقه

ماده ۸- به منظور اجرای صحیح این قانون شورای عالی تنقیح قوانین مرکب از اشخاص زیر تشکیل می‌گردد:

الف- رئیس مجلس شورای اسلامی به‌عنوان رئیس

ب- معاون حقوقی رئیس جمهور

ج- یکی از معاونان رئیس قوه قضائیه

د- معاونان قوانین و نظارت مجلس

دبیرخانه شورا بر عهده معاونت می‌باشد.

تصمیمات شورا جنبه مشورتی برای رئیس مجلس خواهد داشت.

ماده ۹- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سایر وزارتخانه‌ها، دستگاه‌ها و مؤسسات دولتی موظفند دونسخه از کتب و نسخ الکترونیکی منتشر شده حقوقی و مجموعه قوانین و مقررات خود را برای معاونت ارسال نمایند.

ماده ۱۰- قانون تشکیل سازمان تنقیح و تدوین قوانین و مقررات کشور مصوب ۱۳۵۰/۱۲/۲۹ و اصلاحات بعدی و آیین‌نامه‌های آن نسخ می‌گردد.

ماده ۱۱- دستورالعمل اجرائی این قانون به تصویب رئیس مجلس می‌رسد.

ماده ۱۲- این قانون از تاریخ تصویب لازم‌الاجراء می‌باشد.